

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Jenni Evälä & Jonna Havelin

Turvallinen aikuinen ja sen merkitys nuoren arjessa

Opinnäytetyö
Syksy 2024
Sosionomi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Jenni Evälä & Jonna Havelin

Työn nimi alaotsikoineen: Turvallinen aikuinen ja sen merkitys nuoren arjessa

Ohjaaja: Pia-Christine Sainio

Vuosi: 2024

Sivumäärä: 48

Liitteiden lukumäärä: 2

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa nuorten näkökulmia turvallisesta aikuisesta ja sen merkityksestä heidän arjessaan. Tavoitteena oli selvittää, millaisena nuoret kokevat turvallisen aikuisen ja miten turvallisen aikuisen läsnäolo vaikuttaa heidän elämäänsä osana arkea.

Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Etelä-Pohjanmaalla sijaitsevan yläkoulun kanssa. Yhteistyötahon kautta tutkimukseen saatiin vastaajajoukko koulun yhdeksäsluokkalaisista. Tutkimustuloksista saatua tietoa voidaan hyödyntää osana nuorten näkökulmien ymmärtämistä ammattilaisten ja vanhempien kanssa esimerkiksi vanhempainilloissa.

Teoriaosuudessa käsitellään kiintymyssuhteita sekä niiden merkitystä lapsuudessa ja nuoruudessa, nuoruutta elämänvaiheena, nuoruuden eri sosiaalisten suhteiden merkitystä sekä turvallisuutta käsitteenä ja kokemuksena. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena, eli kvalitatiivisena tutkimuksena, jossa aineisto kerättiin Webropol-kyselyn muodossa. Yhdeksäsluokkalaiset vastasivat kyselyyn opinto-ohjaajan tunnilla syyskuussa 2024. Kyselyä lähdettiin rakentamaan tutkimuskysymysten pohjalta. Kyselyssä käytettiin avoimia sekä monivalintakysymyksiä. Tutkimuksen tuloksien analysoinnissa käytettiin menetelmänä teemoittelua. Kyselyyn vastasi 42 oppilasta.

Opinnäytetyössä saatujen tulosten mukaan suuri osa nuorista kokee turvallisen aikuisen ymmärtäväisenä, rauhallisena sekä luotettavana henkilönä, joka osaa kuunnella ja antaa neuvoja päätöksenteossa sekä vaikeissa hetkissä. Vastauksista nousi esille turvallisuus ja aikuisen väkivallattomuuden tärkeys. Tutkimus osoitti, että arjessa nuorelle on tärkeää tulla kuulluksi ja nähdyksi.

¹ Asiasanat: kiintymyssuhde, nuoruus, turvallisuus, vanhemmuus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Degree programme: Bachelor of Social Services

Authors: Jenni Evälä & Jonna Havelin

Title of thesis: The role of a trusted adult and its importance in the daily life of adolescents

Supervisor: Pia-Christine Sainio

Year: 2024

Number of pages: 48

Number of appendices: 2

The purpose of this thesis was to find out young people's perspectives on a safe adult and how it affects their daily lives. The goal was to highlight young people's perspectives and experiences of a safe adult.

The research was carried out in collaboration with one junior high school in Southern Ostrobothnia. Through the collaboration agency, a group of respondents from the school's ninth graders was obtained for the study. The information obtained from the research results can be used as part of understanding young people's perspectives with professionals and parents, for example in parents' evenings.

The theory part deals with attachment relationships and their significance in childhood and adolescence, adolescence as a life stage, the importance of different social relationships in youth, and safety as a concept and experience. The thesis was carried out as a qualitative research study, where the material was collected in the form of a Webropol survey. Ninth graders answered to the survey during the lesson in September 2024. The survey was built based on the research questions. Multiple-choice and open-ended questions were used in the survey. In analyzing the results of the study, the method used was thematization. A number of 42 students answered to the survey.

According to the results obtained, it seems that most of the young people perceive a safe adult as an understanding, calm and reliable person who knows how to listen and give advice in decision-making and in difficult moments. The answers highlighted safety and the importance of adult non-violence. The research showed that it is important for young people to be heard and seen in everyday life.

¹ Keywords: attachment, adolescence, safety, parenting

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo	6
1 JOHDANTO	7
2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	8
2.1 Aiheen valinta ja perustelu	8
2.2 Opinnäytetyön tavoitteet ja tarkoitus	8
2.3 Opinnäytetyön yhteistyötaho	9
3 KIINTYMYSSUHTEET LAPSUUDESTA NUORUUTEEN.....	10
3.1 Kiintymyssuhdemallit turvallisuuden tunteen taustalla.....	10
3.2 Kiintymyssuhteiden merkitys nuoruudessa	11
4 NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA.....	14
4.1 Nuoruuden kulku	14
4.2 Aikuinen kaverisuhteiden tukijana	14
4.3 Nuoruuden psyykinen ja fyysinen kehitys	16
5 NUORTEN KOKEMA TURVALLISUUS.....	19
5.1 Turvallisuus tunteena ja kokemuksena	19
5.2 Turvalliset vuorovaikutussuhteet	21
5.3 Turvallinen vanhemmuus osana nuoruutta	22
6 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI JA MENETELMÄT	25
6.1 Opinnäytetyön prosessi.....	25
6.2 Työmme toteutus laadullisena tutkimuksena.....	26
6.3 Työmme menetelmä ja analysointi	27
6.4 Kyselyn rakenne.....	28
6.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	30
7 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSTULOKSET	31
7.1 Tutkimuksesta	31
7.2 Kyselyn taustatiedot	31

7.3 Nuorten käsityksiä turvallisesta ja turvattomasta aikuisesta	32
7.4 Nuorten kokemukset turvallisen aikuisen tuesta arjessa	36
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	39
9 POHDINTA.....	40
LÄHTEET	43
LIITTEET	48

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuva 1. Maslow´n tarvehierarkia.....	20
Kuva 2. Esimerkki värikoodauksesta.	28
Kuvio 1. Vanhemmuuden roolikartta.....	24
Kuvio 2. Opinnäytetyön prosessi.	26
Kuvio 3. Webropol-kyselyn tuloksia.	32
Kuvio 4. Webropol-kyselyn tuloksia.	35
Taulukko 1. Webropol-kyselyn tuloksia.....	35
Taulukko 2. Webropol-kyselyn tuloksia.....	37
Taulukko 3. Webropol-kyselyn tuloksia.....	38

1 JOHDANTO

Usein kuullaan puhetta siitä, miten lapset ja nuoret tarvitsevat arkeensa turvallisia aikuisia, jotta voivat selviytyä arjestaan paremmin (Pruuki, 2024). Kun lähdetään etsimään tietoa turvallisesta aikuisesta, ei löydy suoraa kirjallisuutta tai tutkimustietoa siitä, miten olla turvallinen aikuinen ja millainen hän tarkalleen ottaen on.

Tässä opinnäytetyössä selvitetään nuorten näkemyksiä turvallisesta aikuisesta ja kuinka tärkeänä nuoret kokevat turvallisen aikuisen läsnäolon arjessaan. Tavoitteena on selvittää, millaisissa tilanteissa nuoret tarvitsevat turvallista aikuista, millaisia henkilöitä nuoret mieltävät turvallisiksi aikuisiksi ja miten turvallisen aikuisen läsnäolo vaikuttaa nuoren arkeen. Opinnäytetyössä korostetaan nuorten näkemyksiä ja kokemuksia turvallisesta aikuisesta. Tämä opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena, jossa aineisto kerättiin Webropol-kyselyn avulla yhteistyötahon kautta.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys pitää sisällään tietoa kiintymyssuhteista ja turvallisuudesta tunteena sekä kokemuksena. Nuoruudessa kiintymyssuhteet alkavat rakentua myös kodin ulkopuolisiin henkilöihin ja nuori alkaa samalla irtaantua enemmän omista vanhemmisistaan (Sinkkonen, 2018, s. 93). Lapsuudessa opittu kiintymyssuhde saattaa helposti heijastua nuoren uusiin kiintymyssuhteisiin, kuten esimerkiksi seurustelukumppaniin tai uusiin ystäviin. Turvalliset kiintymyssuhteet luovat pohjaa nuoren itsenäistymiseen liittyvissä asioissa (Sinkkonen, 2012, s. 92). Teoriaosuudessa paneudutaan myös nuoruuteen elämänvaiheena ja vanhemmuuden tärkeyteen. Jotta nuoren kehitys voi edetä suotuisasti, nuori tarvitsee rinnalleen turvallista vanhemmuutta sekä huolenpitoa (Mieli Suomen Mielenterveys, 2021). Opinnäytetyössä keskeisenä aiheena on, miten aikuinen voi olla osallisena turvallisen ympäristön luomisessa sekä kuinka aikuisen tulee toimia, jotta voi olla nuorelle turvallinen aikuinen. Tutkimusosuudessa esitellään tutkimuksen toteutustapaa ja tarkastellaan kyselytutkimuksesta saatuja tuloksia. Tutkimustuloksia voi hyödyntää jokainen vanhempi ja nuorten kanssa työskentelevä aikuinen.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Aiheen valinta ja perustelu

Ajatus opinnäytetyömme aiheesta lähti molempien kiinnostuksesta nuoria kohtaan. Meillä molemmilla on kertynyt opintojen aikana kokemusta nuorten parissa työskentelystä. Tämän vuoksi olikin selvää, että opinnäytetyön aihe kohdistuisi nuoriin. Aihetta pohtiessa nousi esiin ajatus nuorten kanssa työskentelevien aikuisten roolista ja heidän merkityksestään nuorille. Pohdintojen jälkeen päätimme lähteä tutkimaan, millainen merkitys turvallisilla aikuisilla on nuorille ja kuinka nuoret kokevat turvallisen aikuisen läsnäolon vaikuttavan heidän arkeensa ja hyvinvointiinsa.

Nuorten pahoinvointiin vaikuttaa sosiaalinen ympäristö ja lähipiiri sekä nuoren omat kokemukset (Uusikangas, 2023). Tästä syystä halusimmekin tutkia sitä, millaisia aikuisia tarvitaan, jotta nuoret voisivat paremmin. Opinnäytetyömme kattaa käsitteitä nuoruudesta, hyvinvoinnista, kiintymyssuhteista ja turvallisuudesta. Lisäksi jokaista näitä aihetta voidaan käsitellä niin yksilö, ryhmä kuin yhteiskuntatasolla. Opinnäytetyössä käsittelemme turvallisista aikuisista yleisellä tasolla.

2.2 Opinnäytetyön tavoitteet ja tarkoitus

Opinnäytetyömme tavoitteena on saada selville, millaisena nuoret kokevat turvallisen aikuisen ja millainen turvallinen aikuinen heidän mielestään on. Tavoitteena on myös saada selville, miten turvallinen ja turvaton aikuinen eroavat nuorten mielestä toisistaan ja kuinka tärkeänä nuoret pitävät turvallisen aikuisen läsnäoloa arjessaan. Opinnäytetyössämme meitä myös kiinnosti, ketkä ovat nuorten mielestä heille turvallisista aikuisista ja missä he ovat kohdanneet heitä. Tavoitteenamme on saada esille nuorten näkemyksiä ja kokemuksia turvallisesta aikuisesta.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on herätellä nuorten kanssa toimivia aikuisia siitä, millainen vaikutus heidän läsnäolollaan on nuorten hyvinvointiin ja koettuun turvallisuuteen. Haluamme tuoda opinnäytetyössä esille sitä, millainen vaikutus aikuisilla on nuorten elämään. Haluamme myös korostaa, kuinka tärkeänä nuoret pitävät sitä, että heillä on elämässään ainakin

yksi turvallinen aikuinen, jolle jakaa elämänsä tärkeitä käännekohtia ja erilaisia tuntemuksia. Opinnäytetyön sisältöön syvennytään tutkimuskysymysten avulla.

Opinnäytetyömme tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Millainen on nuorten mielestä turvallinen aikuinen?
2. Miten turvallinen aikuinen vaikuttaa nuoren arkeen?

2.3 Opinnäytetyön yhteistyötaho

Yhteistyötahona toimi eräs Etelä-Pohjalainen yläkoulu. Aineistonkeruuprosessin aikana teimme yhteistyötä yhteistyötahon kanssa osana opinnäytetyötä. Yhteistyötaholtamme saimme valmiin vastaajaryhmän, jonka avulla pystyimme Webropol-kyselyn toteuttamaan. Vastaajaryhmä koostui 15–17-vuotiaista nuorista, jotka käyvät yläkoulun yhdeksättä luokkaa. Kysely lähetettiin yhteistyötaholle sähköpostitse, ja kohderyhmä vastasi kyselyyn oppitunnin aikana. Yhteistyötä tehtiin myös myöhemmin yhteistyötahon kanssa kyselystä saatujen vastausten parissa. Koulua ei mainita tarkemmin tässä opinnäytetyössä eettisistä syistä, sillä haluamme turvata nuorten yksityisyyden.

3 KIINTYMYSSUHTEET LAPSUUDESTA NUORUUTEEN

3.1 Kiintymyssuhdemallit turvallisuuden tunteen taustalla

Kiintymyssuhteella tarkoitetaan John Bowlbyn kiintymyssuhdeteoriaa, jonka mukaan ihmisellä on taipumus muodostaa voimakkaita tunnesiteitä muihin ihmisiin ja kokea heihin kiintymystä (Sinkkonen, 2018, s. 38). Lapsella on jo syntyessään tarve kiintyä hoivaajaansa, sillä se on hengissä pysymisen ehto. Tällaisella kiintymyksellä tarkoitetaan lapsen ja hoivaajan välistä kiintymyssuhdetta. Kiintymyssuhteella ei ole kuitenkaan tekemistä sen suhteen, paljonko hoivaaja lastaan rakastaa (Terveyskylä, 2021). Lasta voi rakastaa, mutta samaan aikaan hoivaajan voi olla vaikeaa antaa lapselle turvallinen ja luotettava kasvu ympäristö. Lapsuudessa opittujen kiintymyssuhteiden kautta, lapsi alkaa tekemään oletuksia itsestään ja ympäröivästä maailmasta.

John Bowlby on brittiläinen psykiatri sekä psykoanalyttikko (Cherry, 2023). Bowlbyn teoria kiintymyssuhteista on osoittautunut merkittäväksi muun muassa empiirisissä tutkimuksissa. Bowlbyn mukaan lapsen varhaisella kiintymyssuhteella hoivaajaansa on voimakas vaikutus koko elämänkaaren ajan. Psykologi Mary Ainsworth kiinnostui Bowlbyn teoriasta ja lähtikin laajentamaan sitä vuonna 1970. Hän havaitsi kiintymykselle ominaiseksi tietyt käyttäytymismallit, jotka jaotellaan seuraavasti: turvallinen kiintymyssuhde ja turvaton kiintymyssuhde. Turvaton kiintymyssuhde voidaan jakaa välttelevään – ja ristiriitaiseen kiintymyssuhteeseen.

Turvallisessa kiintymyssuhteessa lapsi saa ilmaista jokaisen tunteensa ja saa siihen hoivaajaltaan tukea (Sinkkonen, 2018, s.46). Turvallinen kiintymyssuhde perustuu siihen, että lapsi ei koe oloaan hylätyksi, vaan voi turvallisesti luottaa hoivaajaansa, eikä pelkää hänen reaktioitaan. Kun lapsi on peloissaan, hän hakee hoivaa ja turvaa hoivaajaltaan tai muulta henkilöltä, johon on kiintynyt (mts. 43). Turvallinen kiintymyssuhde kehittyy lapsen saamien kokemusten kautta (Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL), 2023.). Turvallisen kiintymyssuhteen syntymiselle on välttämätöntä, että lapsi saa turvaa hädän hetkellä hänelle turvallisista ihmissuhteista. Pasova (2021) korostaa, että turvallinen kiintymyssuhde sekä turvallisen aikuisen olemassaolo, mahdollistavat lapsen suotuisan kasvun ja kehityksen.

Turvattomasti kiinnittynyt lapsi kokee, ettei hoivaaja ole saatavilla. Turvaton kiintymyssuhdemalli syntyy, kun lapsi kokee riittävästi negatiivisia kokemuksia, joissa hänen psyykkiset tai

fyysiset tarpeensa eivät tule kuulluksi (THL, 2023). Kiintymissuhdemalli voi kehittyä turvattomaksi eri tavoin (Terveyskirjasto, 2024). Turvaton kiintymissuhdemalli voidaan jakaa välttelevään sekä ristiriitaisesti turvattomaan malliin.

Välttelevässä kiintymyssuhdemallissa, lapsi kasvaa perheessä, jossa kaikenlaisten tunteiden ilmaisua vältellään (Terveyskirjasto, 2024). Tällaisessa ympäristössä perhe ei osaa vastaanottaa lapsen negatiivisia tunneilmauksia. Myöskään positiivisia tunteita tai kokemuksia ei olla perheessä näytetty avoimesti. Usein tällaisissa tapauksissa hoivaajalla saattaa esiintyä masentuneisuutta tai olla rankka elämänvaihe meneillään. Tällöin voimavaroja tunteiden käsittelyyn ei löydy. Kun lapsi ilmaisee voimakkaita tunteita, hoivaaja ei osaa reagoida niihin ja saattaa jättää lapsen esimerkiksi kokonaan huomioimatta. Näin ollen lapsi saattaa vetäytyä ja pyrkii hallitsemaan omia tunneilmauksiaan. Lapsi saattaa myös hakea hyväksyntää toiminnan avulla sekä oppii olemaan ankara itseään kohtaan.

Ristiriitaisessa kiintymyssuhteessa lapsen hoivaaja on epäjohdonmukainen (Sinkkonen, 2015, s. 28). Hoivaaja saattaa joskus olla lasta kohtaan rakastavainen ja vastaanottavainen, kun taas joskus työntää lasta pois päin. Käytännössä lapsi saa vain silloin tällöin tarvitsemansa hoivaa. Lapsi ei voi ymmärtää, miksi saa vain joskus tukea ja apua tunteidensa käsittelyyn. Ristiriitaisen kiintymyssuhteen takia lapsi oppii olemaan varuillaan koko ajan, sillä ei tiedä hoivaajansa tapaa reagoida eri tilanteisiin (Kasvun aika, 2024). Yleensä ristiriitaisesti kiintyneiden ihmissuhteet ovat aikuisenakin tunnekuohuisia. Tällaisesta kiintymyssuhteesta saattaa muodostua sellainen käsitys, että omat tunteet ovat liikaa muille.

3.2 Kiintymyssuhteiden merkitys nuoruudessa

Kiintymyssuhteet eivät kuitenkaan liity ainoastaan vauvaikään ja siihen liittyvään hoivaan, vaan toimivat tietynlaisina toimintamalleina läpi elämän (Sinkkonen, 2018, s. 93). Kiintymyssuhteita käytetään malleina ihmissuhteissa, tunnetilojen säätelyssä ja traumojen käsittelyssä. Kiintymyssuhteesta tulee nuoruusiässä enemmänkin apuväline erottamaan todellisuutta ja ulkomaailmaa keskenään. Nuoruudessa kiintymyssuhteet alkavat rakentua myös kodin ulkopuolisiin henkilöihin. Kohteena voi olla esimerkiksi seurustelukumppani tai opettaja. Tällöin opittu kiintymyssuhdemalli heijastuu uuteen kiintymyssuhteeseen. Hyvä kiintymyssuhdemalli opettaa nuorta toimimaan sosiaalisissa tilanteissa, joten hän osaa toimia paremmin esimerkiksi riitatilanteissa uuden kumppanin tai kaverin kanssa. On myös hyvä muistaa, ettei

kaikki käyttäytyminen heijastu lapsuuden kiintymyssuhteista. Sinkkonen (2020, s. 93) korostaa, että kaltoinkohdeltu lapsi voi löytää elämänsä tasapainon ja rauhallisuuden vasta myöhemmässä elämänvaiheessa.

Kun lapsi on elänyt tasapainoisessa ja säännönmukaisessa ympäristössä, hän kokee nuoruudessa läheisyyden ja rakkauden tunteet helpompana (Elävät vedet, 2009). Turvallinen kiintymyssuhde lapsuudessa edesauttaa myös nuoren näkemyksiä omasta minäkuvastaan. Toisaalta turvallisessa kiintymyssuhteessa kasvanut nuori voi tulevaisuudessa pettyä helpommin, jos huomaa ettei jokainen ihmissuhde olekaan hyväntahtoinen. Hyvä kiintymyssuhde ja lapsuudessa koettu turva kuitenkin suojaavat esimerkiksi traumatisoitumiselta (Valkonen, 2022).

Ihminen pyrkii säilyttämään hänelle välttämättömät kiintymyssuhteet (Sinkkonen, 2012, s. 92–93). Turvalliset kiintymyssuhteet luovat hyvän perustan itsenäistymiselle ja niiden kautta nuori luo uusia kodin ulkopuolisia suhteita. Turvalliset kiintymyssuhteet eivät haittaa, eivätkä estä itsenäistymistä. Vanhemman kanssa voidaan silti joutua konflikti tilanteisiin, mutta näistä päästään nopeasti eteenpäin.

Nuoren voimakkaat tunnekuohut ovat merkki turvattomista kokemuksista (Sinkkonen 2012, s. 93). Nuoren oireilu, kuten hallitsemattomat raivokohtaukset sekä epätoivon tunteet, voidaan myös yhdistää koettuun turvattomuuteen (mts. 94). Turvattomassa kiintymyssuhteessa elänyt nuori voi hakea uusista kiintymyssuhteista hyväksyntää ja läheisyyttä, mutta voi myös syrjäytyä muista. Turvattomassa kiintymyssuhteessa vanhemmista irrottautuminen voi olla hankalaa ja opitut käytösmallit saattavat näkyä myös murrosiän tuomissa haasteissa (mts. 96). Sinkkonen (mts. 94–95) kuvaa teoksessaan kahta nuorta, joilla molemmilla on ollut turvaton kiintymyssuhde. Seurauksena turvattomista kiintymyssuhteista nuoret rajoittivat syömistään, pidättelivät omia tunteitaan sekä kielsivät omia tarpeitaan. Lapsuudessa rankkoja kokemuksia kokenut, saattaa vielä aikuisena hakea turvaa muista heihin huonolla tavalla takertumalla (Brander, 2017).

Lapsuudessa koettu turvattomuus heijastuu uusien ihmissuhteiden muodostumiseen (Lasiainen lapsuus, i.a.). Emotionaalisesti heikoissa oloissa kasvanut nuori saattaa myös kipuilla itsensä rakastamisen ja hyväksymisen kanssa. Myös luottamuksen luominen toisiin ihmisiin voi olla haastavaa. Lapsuudessa koettu puutteellinen huolenpito heijastuu myös armottomuutena ja tuomitsevaisuutena itseään kohtaan. Jos lapsena on kasvanut kaaoksessa, voi

nuorena ja aikuisena olla vaikea rentoutua ja nauttia elämän hyvistä puolista. Välttelevässä kiintymyssuhteessa kasvanut on tottunut ainoastaan perustarpeiden täyttämiseen. Nuorena henkilö saattaa siis ajatella, ettei ole hyödyllistä lähestyä hänelle läheisiä henkilöitä. Ristiriitaisessa kiintymyssuhteessa kasvanut lapsi ei ole oppinut saamaan vastakaikua rakkaudenosoituksiin, joten on myös nuorena ja aikuisena epävarma vastakaibun saamisesta. Nuori saattaa siis kokea haastavana esimerkiksi rakkauden osoittamisen ja vastaanottamisen.

Ylen tutkimus (Sandell ym., 2018) osoitti, että nuoren riskit syrjäytymiselle tai vaikeuksiin joutumiselle kasvavat huomattavasti, jos perheeseen osuu useita kuormittavia tekijöitä samanaikaisesti. Saman tutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että yhä useampi lapsi joutuu sijoitetuksi kotinsa ulkopuolelle alaikäisenä. Sijoittamisen syyllä osoittautui kasvuolosuhteet tai nuoren ongelmakäyttäytyminen. Vaikeista olosuhteista sijoitettu lapsi voi nopeastikin löytää uusista turvallisista olosuhteista itselleen tasapainon (Sinkkonen, 2012, s. 97). Vaikka varhaisella kiintymyssuhteella on suuri vaikutus nuoren toimintoihin, eivät ne aina ohjaa nuoren tulevaisuutta. Varhainen turvallinen kiintymyssuhde ei automaattisesti takaa ongelmattonta nuoruutta; toisinaan tasapainoinen ja hyvän lapsuuden kokenut voi yllättäen käyttäytyä täysin odottamattomasti. Vastaavasti varhainen turvaton kiintymyssuhde ei välttämättä aiheuta voimakkaita irtiottoja nuoruudessa.

4 NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA

4.1 Nuoruuden kulku

Nuoruus on aikakausi, jolloin ihminen siirtyy lapsuudesta aikuisuuteen (Nurmi, 2010, s. 124.) Kehittyminen lapsesta nuoreksi aina aikuisuuteen saakka tapahtuu usealla osa-alueella samaan aikaan. Nurmen (mts. 126) mukaan nuoren kehityskaareen vaikuttaa fyysinen kehitys, psyykinen kehitys, sosiaalisen lähipiirin kasvaminen sekä sosiaaliskulttuurisen ympäristön muutokset. Nuoren maailma on sekava ja voi sen vuoksi aiheuttaa nuoressa ahdistuneisuuden tunteita (Viljanmaa, 2017, s. 15).

Nuori lähtee rakentamaan omaa tulevaisuuttaan nuoruusajan valinnoilla. Valintoihin vaikuttaa moninaiset asiat, kuten sosiaaliset suhteet, koulu, perhe sekä harrastukset (Nurmi, 2010, s. 124). Nuoren valintoihin vaikuttaa myös nuoren omat motiivit ja tavoitteet (mts. 134–135). Jokaisen tavoitteisiin vaikuttaa yksilön piirteet, kuten temperamentti ja aikaisempi elämänhistoria. Vaikka nuoren elämän valinnat perustuvat omaan motivaatioon, tapahtuvat valinnat kuitenkin ympäristön mahdollisuuksien ja rajoitusten rajoissa. Ympäristö voi mahdollistaa, mutta myös rajoittaa koulutusvalintoja ja työllistymismahdollisuuksia. Nuoren tärkein tietolähde on hänen vanhempansa (TAT, 2020). Esimerkiksi jatko-opintoja miettiessä, perheen sosioekonominen tausta korreloi nuoren tekemiä valintoja. Jokaiseen suuntaan ja elämänvaiheeseen nuorella ei kuitenkaan ole mahdollista vaikuttaa (Nurmi, 2010, s. 132). Näin ollen nuori joutuu pohtimaan omia mielenkiinnonkohteita suhteessa ympäristön tarjontaan (mts. 135).

4.2 Aikuinen kaverisuhteiden tukijana

Nuorella on pääsääntöisesti kaksi sosiaalista ympäristöä, jossa viettää aikaansa: perhe ja kaveripiiri (Nurmi, 2010, s. 130). Perheen merkitys säilyy läpi lapsuuden samankaltaisena, mutta nuoruusvuosina se muuttuu muotoaan, sillä nuori alkaa itsenäistyä ja kavereiden merkitys arjessa kasvaa suuremmaksi. Vanhempien kasvatuksella on vaikutusta nuoren ajattelun kehitykseen ja toimintatapoihin. Kavereiden merkitys on suuri jo lapsuudessa, mutta nuoruudessa kavereiden rooli korostuu. Nuoruudessa kaveripiirit muuttuvat myös suuremmiksi ja kaveripiireihin kuuluu myös eri sukupuoli-identiteettien edustajia. Lapsuudessa ja nuoruudessa opitut toimintatavat vaikuttavat siihen, millaiseen kaveripiiriin nuori hakeutuu. Yleensä nuori hakeutuu kaveripiireihin, jotka ajattelevat samankaltaisesti ja omaavat samoja arvoja.

Esimerkiksi hyvin koulussa pärjäävät voivat hakeutua toistensa seuraan, kun taas päihteisiin taipuvat nuoret toistensa seuraan.

Kaverisuhteet ovat nuoruudessa suuri sosiaalinen pääoma (Turkka & Saarholm, 2021, s. 41–43). Nuorille kaveriporukoiden muodostuminen lisää myös nuorten yhteenkuuluvuuden tunnetta. Kaikissa nuorten ryhmissä tapahtuu konflikteja, jolloin aikuisilla on tapana jaotella nuoren kavereita niin sanotusti hyviin ja huonoin. Keskeistä kuitenkin on se, miten aikuiset voisivat tukea nuorten ryhmien hyvinvointia ja rakentavaa konfliktienratkaisua. Yleensä tällaisissa tapauksissa kieltäminen ja rankaiseminen eivät ole hyviä vaihtoehtoja, ja toimintamalleina vaan lisäävät nuoren ja aikuisen vastakkainasettelua.

Vanhemmalla voi herätä ristiriitaisuuden tunteita siinä vaiheessa, kun nuori alkaa viettää enemmän aikaa ystäviensä kanssa ja vähemmän aikaa kotona (Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL), 2024). Vaikka nuori alkaa viettämään yhä vähemmän aikaa vanhempiensa kanssa, kaipaa hän silti myös vanhempiensa tukea ja seuraa. Ristiriitaisista tunteista huolimatta, vanhemman tehtävänä on kannustaa nuorta hänen ystävyysuhteissansa. Kaverit ovat nuorelle ikään kuin peilejä, josta nuori voi peilailta hyväksyntää. Nuoret tarvitsevat myös koteja, joissa aikuiset ovat läsnä. Näin ollen aikuisen on hyvä päästää nuorten kavereita koteihinsa viettämään aikaa. Samalla vanhempi saa kokonaisvaltaisempaa kuvaa siitä, millaisia kavereita nuorella lähipiirissään on. Vanhemmuuden tärkeys ystävyysuhteiden roolissa korostuu esimerkiksi silloin, kun kaverisuhteet aiheuttavat pettymyksiä ja nuori tarvitsee kuuntelijaa.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton podcast-sarjassa ”Onks kaikki ok?” sosiaalipsykologi Tatjana Pajamäki kertoo nuoren ystävyysuhteiden tukemisesta (MLL, 2019). Pajamäki kuvaa, kuinka vanhempi voi tukea nuoren ystävyysuhteita monella tapaa. Vanhempi voi kysyä lapselta mitä ystävien kanssa tekee, kehua nuorta ystävyysuhteiden ylläpitämisestä ja heidän kanssaan vietetystä ajasta. Nuori saa tämän kautta tunteen, että vanhempi on hyväksynyt nuoren ystävyysuhteen. Jos lapsi on varautuneempi, vanhempi voi keskustella nuoren kanssa mitä kavereiden kanssa voi tehdä tai mistä keskustella Pajamäki (mt.) kuvaa, että jos vanhempi on epävarma kaverisuhteiden vaikutuksesta nuoreen, ei vanhemman tule moittia ystävää nuorelle ääneen. Nuori samaistuu voimakkaasti kavereihinsa, joten voi ottaa moittimisen henkilökohtaisena loukkauksena.

Nuoren jäädessä ilman kavereita, on tärkeä tukea lasta ja antaa lapselle tukea tunteiden käsittelyssä (MLL, 2019). Nuorelle kokemus siitä, ettei tule kelvatuksi ikäistensä seurassa on musertava ja häpeällinen, eikä nuori uskalla asiasta välttämättä kertoa. Nuorelle on tärkeää sanoittaa, ettei vika ole hänessä. Nuoren jäädessä ilman kavereita aikuinen voi auttaa pitämällä nuoren näkyvillä kotona. Nuorelle tulee tunne siitä, että hän on kotona hyväksytty ja hänen tunteensa vastaanotetaan. Kodin ulkopuolisilla aikuisilla on myös tärkeä rooli yksinäisyyden ehkäisemiseksi. Pajamäki korostaa, että muun muassa harrastusten parissa tai koulussa valittaessa pareja tai ryhmiä, voi vetäjä määrätä parit tai ryhmät. Tällöin nuorelle ei tule pelkoa siitä, että jäisi yksin tai ei tulisi valituksi.

Aikuisella on vastuu puuttua kiusaamiseen (Aarnio, 2024). Kiusaamista voivat olla esimerkiksi toisen haukkuminen, pahoinpitely tai muu kaltoinkohtelu. Kiusaamista tapahtuu paljon piilossa, esimerkiksi selän takana tai somessa, jonka vuoksi aikuisen voi olla haastavaa tietää kiusaamisesta. Nuoren on kuitenkin tärkeää saada kokemus siitä, että aikuisiin voi luottaa ja he ovat aina valmiita auttamaan. Aikuisen on tärkeää viestiä kiusatulle, ettei kiusaaminen ole koskaan hänen syytään (MLL, 2018). Nuorta tai lasta, joka on kokenut kiusaamista, tukee parhaiten sellainen aikuinen, joka osaa kuunnella, suhtautua huoleen vakavasti ja ryhtyy aktiivisesti selvittämään kiusaamistilannetta.

4.3 Nuoruuden psyykkinen ja fyysinen kehitys

Varhaisnuoruudessa nuoren kyky ajatella kehittyy huomattavasti (Nurmi, 2010, s. 128). Nuoren ajattelutaito kehittyy enemmän tulevaisuuteen suuntautuvaan ajatteluun sekä laajempaan ja useammalle tasolle yltävään ajatteluun. Varhaisnuoruudessa nuorelle kehittyy taito hahmottaa ympäröivää maailmaa ja omaa tulevaisuutta. Nuoren ajattelutaidon kehittyminen luo pohjaa moraalille ja sen periaatteille sekä kiinnostukselle ja kyvylle laajempaan maailmankuvaan (mts. 129). Ajattelutaidon lisäksi nuoren tulevaisuuden ajattelu muuttuu. Vaikka lapsena on ollut kyky ajatella ja hahmottaa tulevaisuutta, nuoruudessa kiinnostus omaa tulevaisuutta ja sen keskeisiä tapahtumia lisääntyy. Lisäksi nuoren suunnittelu- ja päätöksentekotaidot lisääntyvät.

Nuoren ajattelun kehitys luo pohjaa moraalijattelun kehitykseen (MLL, 2023a). Noin 15-vuotiaana nuori alkaa ajattelemaan asioita yksilön sekä yhteiskunnan kannalta. Kun nuori osaa ottaa toisten näkökulmat huomioon ja ymmärtää, että toiset voivat olla erimieltä jostain

asiasta ja ajatella asiasta toisella tavalla, luo tämä pohjan moraalille ja toiminnalle. Moraalista ajattelua kehittävät esimerkiksi arjen tilanteet kaveriporukoissa ja perheissä. Myös sellaiset tilanteet ovat ajattelun kannalta hyödyllisiä, joissa nuori joutuu ottamaan enemmän vastuuta harteilleen.

On hyvä muistaa, että jokainen nuori on yksilö. Jokainen nuori ei teini-iässä aloita kapinallista käytöstä, päihteidenkäyttöä tai sulkeudu kokonaan huoneeseensa (Viljamaa, 2017, s. 18–19). On yleisempää, että ongelmat kasaantuvat niille nuorille, joilla on muutenkin haastava elämänvaihe, tai jotka eivät omista esimerkiksi harrastuksia. Nuoruusiässä käynnistyy psyykkisen kehityksen prosessi, jossa suurena osana on omista vanhemmistaan irtaantuminen (MLL, 2023b). Vanhemmista irrottautuminen saattaa olla nuoruudessa yksi hormonaalisten tunnekuohujen aiheuttaja (Viljamaa, 2017, s. 18–19). Nuori etsii itseään, tahtoo irtaantua vanhemmistaan ja mukautua enemmän kavereihinsa. Vaikka nuori tahtoo usein irtaantua vanhemmistaan, on aikuisen rooli nuoren elämässä kuitenkin välttämätön. Nuoruusiässä nuori opettelee esimerkiksi kohtaamaan vaikeitakin asioita ja suuria tunteita, jolloin nuori tarvitsee aikuisen tukea (Perhekeskus, i.a.). Viljanmaa (2017, s. 21) korostaa, että nuoruusiässä tehdään suuntaviivat elämälle, ja jos aikuinen ei ole apuna viitoittamassa tietä, niin nuori voi joutua väärille teille.

Nuoruusiässä keho muuttuu voimakasta vauhtia, eikä siihen voi vaikuttaa (Cleveland Clinic, 2023). Nuori joutuu ikään kuin seuraamaan sivusta kehonsa muutoksia ja samanaikaisesti omaa henkistä kasvuaan. Fyysiset muutokset ovat jokaisella nuorella yhteinen kokemus, mutta niiden ajoitus vaihtelee yksilöllisesti. Stressiä saattaa esiintyä erityisesti silloin, kun nuoren fyysinen kehitystahti poikkeaa ikätovereidensa kehitystahdista. Mieli kehittyy omaa kehoa hitaammin, jonka vuoksi nuoren voi olla vaikea hyväksyä oman kehonsa fyysisiä muutoksia ja itsetunto voi järkkäytyä (Mielenterveystalo, i.a.). Fyysisiä muutoksia ovat esimerkiksi nopea pituuskasvu, hienhajun voimistuminen sekä ihon rasvoittuminen.

Nuoruusiän fyysiset ja psyykkiset muutokset vaikuttavat myös nuoren itsetuntoon ja minäkuvaan. Hyvä itsetunto koostuu realistisesta minäkuvasta (Nuortenlinkki, 2017). Lapsuuden turvalliset ja rakkaudelliset kokemukset vahvistavat hyvyyden tunnetta, jolloin itsetunto ei helposti horju. Turvalliset suhteet luovat lapselle perusvarmuuden siitä, että hän on hyvä sellaisenaan. Nuoruus on kuitenkin sellaista aikaa, jossa jokainen voi kokea itsetunnon ja minäkuvansa kanssa kolahduksia, sillä identiteetti on vasta muovautumassa samaan aikaan, kun kehossa ja elämässä tapahtuu muutoksia. Nuoret saavat paljon palautetta omista

vahvuuksista ja heikkouksista sekä osaamistaan taidoista (Nurmi, 2010, s. 142–143). Palautteet luovat pohjaa nuoren minäkuvalle. Nuoren minäkuvan muodostumiseen vaikuttaa muiden palaute omasta ulkonäöstä, ikätovereiden hyväksyntä sekä menestyminen esimerkiksi koulussa tai urheilussa. Elämän erilaiset siirtymät vaikuttavat myös nuoren minäkuvan muo-
vautumiseen. Esimerkiksi yksi siirtymävaihe nuoruudessa on alakoulusta yläkouluun siirtymi-
nen.

Aikuinen voi auttaa nuoren itsetunnon kehittämisessä (Viljamaa, 2017, s. 138). Itsetuntoa vahvistavat esimerkiksi sellaiset kokemukset, joissa nuori huomaa osaavansa jotain sellaista, mitä hänen vanhempansa tai muut aikuiset eivät osaa. Tällaisissa tilanteissa aikuinen voi auttaa nuorta tuntemaan ylpeyttä osaamistaan taidoistaan ja pyytämään apua uuden taidon opettelussa. Tällaisia hetkiä voivat olla esimerkiksi sosiaalisen median käytön opettelu tai jokin koulusta opittu asia. Viljamaa (mts. 140) korostaa, että vanhemman yhtenä tehtävänä on tukea nuorta hänen itsetuntonsa ja itseluottamuksensa kanssa. Positiiviset kommentit ovat hyväksi nuoren itsetunnolle ja niitä voi antaa jokainen (Innocas, i.a.).

5 NUORTEN KOKEMA TURVALLISUUS

5.1 Turvallisuus tunteena ja kokemuksena

Jokaisella suomalaisella on oikeus turvalliseen elämään (Suomen perustuslaki 731/1999). Turvallisuus voidaan määritellä muun muassa uhkien ymmärtämisenä ja tiedostamisena sekä riittävänä varautumisena (Limnell & Rantapelkonen, 2017, s. 29). Usein kun puhutaan turvallisuudesta, se näyttäytyy näkökulmien ja käsitteiden kanssa. Myös jokaisen käsitys turvallisuudesta on hieman erilainen, sillä kyse on tunteesta, jonka jokainen yksilö kokee eri tavoin. Turvattomuus ja turvallisuus -käsitteillä voidaan tarkoittaa ulkoista tai koettua turvallisuutta tai turvattomuutta (Niemelä & Lahikainen, 2000, s. 21). Joskus voidaan myös käsitellä näiden kahden välistä suhdetta. Turvattomuus näyttäytyy pelkona, psyykkisinä oirehdintana sekä levottomuutena ja huolestuneisuutena (mts. 22). Turvattomuus on tietynlainen tuntemus ja kokemus, josta pyritään eroon (mts. 70–71). Se kuvaa ihmisen pienuutta verrattuna ympäröivään maailmaan. Turvattomuutta voidaan kohdata koska tahansa, jonka vuoksi sen hallitseminen on ajankohtainen jatkuvasti.

Turvallisuus on ihmisen peruspyrkimys (Niemelä & Lahikainen, 2000, s. 22). Turvallisuutta voidaan käsitellä tarpeena ja arvona. Tarpeena turvallisuus näyttäytyy suojautumisena, puolustautumisena, jatkuvuuden tarpeena sekä sisäisen tasapainon tavoitteluna. Arvona turvallisuus merkitsee luotettavuutta ja levollisuutta. Arvona turvallisuutta voidaan tarkastella kolmella eri tasolla: yksilö, ryhmä ja yhteiskunta. Yksilötasolla voidaan tarkastella sisäistä tasapainoa, ryhmätasolla muun muassa perheen turvallisuutta ja yhteiskuntatasolla kansallista turvallisuutta ja yleistä rauhaa.

Turvallisuuden tunnetta ja sen tarvetta määritellään myös Maslow'n tarvehierarkiassa (Verywellmind, 2024). Maslow kuvaa ihmisten perustarpeita pyramidin avulla (kuva 1). Maslow'n tarvehierarkia on eräs psykologinen teoria, joka on julkaistu vuonna 1943. Teorian keskeisempänä ajatuksena on kuvata ihmiselle välttämättömiä tarpeita niiden tärkeysjärjestyksessä. Myöhemmin kuitenkin Maslow totesi, ettei tarpeiden tärkeys etene välttämättä hierarkisesti.

Kuva 1. Maslow´n tarvehierarkia (Verywellmind, 2024).

Maslow´n pyramidissa pohjimmaisena ovat perustarpeet ja pyramidin huipulla korkeimmat tarpeet (Verywellmind, 2024). Pyramidissa turvallisuus sijoittuu toiseksi alimmalle tasolle. Kun ihminen on täyttänyt fysiologiset vaatimuksensa, hänen seuraava tarpeensa on turvallinen ympäristö ja turvalliset elinolot (Hopper, 2024). Turvallisuustarpeet korostuvat jo varhaisessa lapsuudessa.

Sosiaalinen turvallisuuskäsite liitetään usein lähipiiriin ja omiin sosiaalisiin verkostoihin (Niemelä & Lahikainen, 2000, s. 31). Näitä lähipiirejä ja sosiaalisia verkostoja ovat muun muassa perhe, työ-, koulu- ja harrastusyhteisö. Kun puhutaan nuorista, heidän turvallisuuskäsityksensä määrittyy usein omaan lähipiiriin. On tilanteita, joissa nuori ei ole itse vastuussa turvallisuuden tunteesta. Ryhmässä turvallisuuden tunne on lähtöisin aikuisen toiminnasta (Hurme & Kyllönen, 2014, s. 35). Esimerkiksi kouluissa opettajien vastuulle jää huolehtiminen siitä, ovatko luokan ovet lukittuina ulkopuolisilta ja keikoilla taas järjestyksenvalvojen vastuulla on pitää huoli tapahtuman turvallisuudesta. Omalla toiminnallaan nuoret voivat kuitenkin vaikuttaa omaan turvallisuuden tunteeseensa. Esimerkiksi kaverisuhteissa nuorilla on oikeus valita, kenen kanssa viettää aikaa, mikäli kaverisuhteet tuntuvat turvattomilta.

5.2 Turvalliset vuorovaikutussuhteet

Ensi- ja turvakotien liiton (i.a.) mukaan, pelko, kipu, ahdistus ja väkivalta eivät kuulu turvallisiin vuorovaikutussuhteisiin. Jokaisessa perheessä on joskus riitoja, niin vanhempien kuin lastenkin välillä. Lapset mallioppivat eniten vanhemmiltaan, joten mallioppimisen kannalta on tärkeää, että perheessä riidat pysyvät turvallisuuden rajojen sisäpuolella. Väkivalta ja huutaminen lisäävät turvattomuuden tunteita sekä osalla myös ahdistuksen tunnetta. Turvallisessa ympäristössä saa kertoa esimerkiksi tunteistaan ilman, että joutuu pelkäämään aikuisen reaktiota. Turvallisessa riitelyssä ei ole kiristämistä, väkivaltaa eikä pelon tai ahdistuksen tunteita. Turvallisessa riitelyssä riidat myös sovitaan sekä pyydetään anteeksi.

Kasvatussuhde katsotaan myös vuorovaikutussuhteeksi (Purjo, 2013, s. 3–4). Kasvatussuhteessa on useimmiten kaksi osapuolta, joista toinen pyrkii omalla käytöksellään vaikuttamaan toiseen. Tällainen kasvatussuhde voi olla esimerkiksi nuoren ja aikuisen välillä. Purjo (2013, s. 3–4) edustaa näkemystä, jossa kasvatusta on aikuisten yhteinen tehtävä, eikä ainoastaan jää lapsen vanhempien vastuulle. Kasvatustavoitteet korostuu etenkin kouluissa sekä varhaiskasvatuksessa (Hurme & Kyllönen, 2014, s. 23). Tällaisissa paikoissa kasvatusta tapahtuu usein monen eri aikuisen yhteistyöllä. Kasvattajan vastuulle jää luoda lapselle ja nuorelle sellainen kasvuympäristö, jossa lapsi tai nuori kokee olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi. Tällöin lapsi ja nuori pystyy usein parhaimpaansa. Tällainen kasvuympäristö syntyy silloin, kun kasvattajat ja muut toiminnan jäsenet ovat tietoisia ja vastuullisia jokaisesta turvallisuuden osasta (mts. 30).

Lapsen ensimmäisinä vuosina kuitenkin ensisijainen vastuu on vanhemmilla, vaikka lapsi kohtaakin ensimmäistenkin vuosiansa aikana muitakin aikuisia (Lastensuojelulaki 417/2007, 1 luku 2 §). Esimerkiksi päivähoidossa vanhemmat eivät ole mukana lapsen jokaisessa tekemisessä, vaan kasvatustehtävät siirtyvät hoidon ajaksi päiväkodin työntekijöille. Mitä vanhemmaksi lapsi kasvaa, sitä enemmän hän irtaantuu vanhemmistaan. Vanhemmilla on tehtävänä antaa lapselleen sellaiset valmiudet elämään, että hän voi selvitä elämän haasteista myös itsenäisesti (Sinkkonen, 2008, s. 22). Vastuullinen ja tiedostava kasvattaja ei voi toimia kasvattajan tehtävissä ilman, että uskoo siihen, että voi toiminnallaan ja taidoillaan vaikuttaa ihmisen kasvuun sekä kehitykseen. Erityisen tärkeää on nähdä jokaisessa nuorella potentiaali, joka kasvatuksen avulla voi tulla esiin.

Usealle nuorelle koulu on se paikka, jossa pääsee ensimmäistä kertaa harjoittamaan itsenäisyyttä sekä vanhemmista erkaantumista (Talala, 2019, s. 33). Koulu on myös sellainen paikka, jossa jokainen nuori viettää runsaasti aikaa. Sen vuoksi koulun työntekijöillä on valtava rooli lapsen ja nuoren turvallisessa kehityksessä. Vahvuuksien tunnistaminen koulumaa-ilmassa auttaa lapsen ja nuoren positiivisen minäkuvan ja itsetunnon kehittymisessä. Koululla on siis valtavat mahdollisuudet tarjota kehitystä eteenpäin vievä ympäristö lapselle ja nuorelle. Usea nuori mieltää myös opettajan tai muun koulun työntekijän turvallisiksi aikuisiksi.

Yleensä nuorelle turvallinen aikuinen on oma vanhempi tai kasvattaja (Hyvä kysymys, 2023). Hän voi olla myös esimerkiksi isovanhempi, naapuri tai kaverin vanhempi. Hyvä kysymys -sivuston teettämässä kyselyssä nuoret olivat vastanneet, että turvallinen aikuinen huolehtii heistä ja osaa asettaa rajoja. Turvallinen aikuinen osaa myös pysyä aikuisen asemassa ja omaa auktoriteettia. Hän pystyy kuuntelemaan ja keskustelemaan ottaen nuoren mielipiteet huomioon. Turvallinen aikuinen osaa hallita omia tunteitaan eikä käytä päihteitä. Nuoren oireillessa voimakkaasti, puhutaan että hän tarvitsee turvallista aikuista rinnalleen (Pruuki, 2024). Aikuisena on hyvä miettiä tapoja, miten olla turvallinen aikuinen lapselle tai nuorelle.

5.3 Turvallinen vanhemmuus osana nuoruutta

Lapsen ja nuoren hyvinvointi koostuu muun muassa turvallisista ihmissuhteista ja kasvu-ympäristöstä (Mieli, 2021). Turvallisuus on siis keskeinen hyvinvoinnin perusta. Sivusto korostaa, että turvallisiin ihmissuhteisiin sisältyy vanhempien huolenpito, kuulluksi tuleminen sekä tunnetarpeisiin vastaaminen. Jotta nuoren kehitys voi edetä suotuisasti, nuori tarvitsee rinnalleen turvallista vanhemmuutta sekä huolenpitoa.

Vanhemmuuteen kuuluu tiettyjä kasvatuksellisia asioita, joissa päävastuu on vanhemmilla (Sinkkonen, 2008, s. 22–24). Vanhempien tehtävänä on vastata lapsen perustarpeista, joita ovat esimerkiksi ruokkiminen, hygienia ja vaatetus. Mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä enemmän vastuuta vanhemmalle jää. Vanhemman yksi tehtävä on myös estää lapsensa joutuminen vaaratilanteisiin. Monet konfliktit kuuluvat arkeen, niin nuorilla kuin aikuisillakin (Turkka & Saarholm, 2021, s. 26). Nuoruudessa konflikteja saattaa esiintyä normaalia enemmän nuoruuden stressaavien muutosten vuoksi.

Vaikka nuoren sosiaalinen ympäristö laajenee nuoruuden kuluessa, pysyy perheen ja vanhempien rooli tärkeänä osana nuoren elämää (Nurmi, 2010, s. 145–146). Vanhemman ja

nuoren välinen vuorovaikutussuhde muuttua muotoaan siirryttäessä lapsuudesta nuoruuteen. Vuorovaikutus yksisuuntaisesta ohjauksesta muuttuu keskustelevampaan ja neuvottelevampaan muotoon ja ratkaisut syntyvät yhteisymmärryksessä. Ratkaisujen syntymiseen liittyy myös konflikteja, eli ristiriitoja, joita syntyy vanhemman ja nuoren välille. Usein konfliktit liittyvät jokapäiväisiin toimiin ja velvollisuuksiin, kuten kotitöihin tai kotiintuloaikoihin. Konfliktit tapahtuvat usein varhaisnuoruudessa. Jos myöhäisnuoruudessa konflikteja kuitenkin ilmenee, jäävät ne usein ratkaisematta. Vanhemman tulee tukea nuorta konfliktien ratkaisemisessa (Räihä, 2022). Nuoren turvaton arki vaikuttaa konfliktialttiuteen. Nuoruudessa on tärkeää, että konflikteista keskustellaan ja haetaan yhdessä ratkaisua asiaan. Kapinointi, muuttuva käytös ja testaaminen ovat teini-ikäisen tapoja rakentaa suhdetta vanhempinsa (Viljanmaa, 2017, s. 15–18). Nuoruusikä on kommunikaation uudelleen opettelua myös vanhemmalle. Myönteinen elämäнкäsitys, tunne pärjäämisestä sekä vanhempien tuki ja elämänhallinta luovat pohjaa tasapainoiselle nuoruudelle.

Turvallista vanhemmuutta voidaan täsmentää vanhemmuuden roolikartan avulla, joka antaa osviittaa siitä, millaisia asioita lapsi vanhemmaltaan tarvitsee. Vanhemmuuden roolikartalla on pyritty vastaamaan siihen, miten vanhemmuutta voidaan hahmottaa selkeästi ja luontevasti (Ylitalo, 2011, s. 9). Sillä koitetaan saada vanhemmuus näyttäytymään tuttuna arkisena kokemuksena. Roolikartta on väline, jonka avulla vanhemman toimintaa voidaan muuttaa suhteessa lapsen kehitykseen. Vanhemmuuden roolikartta on kehitetty vuonna 1999 Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymässä tehdyn kehitystyön tuloksena (mts. 8).

Vanhemmuuden roolit jakautuvat kolmeen eri tasoon (Ylitalo, 2011, s. 10). Ne ovat motivaatiroolit, tavoiteroolit sekä tekoroolit. Motivaatiroolit ovat vanhemmuuden roolikartan viisi pääroolia (kuvio 1), jotka kuvaavat vanhemman toiminnan perusmotiiveja ja ne ovat lähtökohdina lapsen tarpeille. Näitä rooleja ovat huoltaja, rakkauden antaja, elämän opettaja, ihmishuhteoosaaja ja rajojen asettaja. Tavoiteroolit ovat rooleja, joita vanhempi valitsee motivaatiorooleista lapsen tarpeen mukaiseksi tavoitteeksi ja toteuttaa niitä toiminnallaan. Tekoroolit ovat rooleja, jotka kuvaavat vanhemman käytännön tekoja. Teot vaikuttavat lapsen tarpeen toteutumiseen. Vanhemmuuden roolikartta toimii apuvälineenä, jonka avulla vanhempi voi löytää helpommin omasta toiminnastaan puutteita ja muokata niitä paremmin vastaamaan lapsensa tarpeita.

Kuvio 1. Vanhemmuuden roolikartta (soveltaen Ylitalo, 2011).

6 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI JA MENETELMÄT

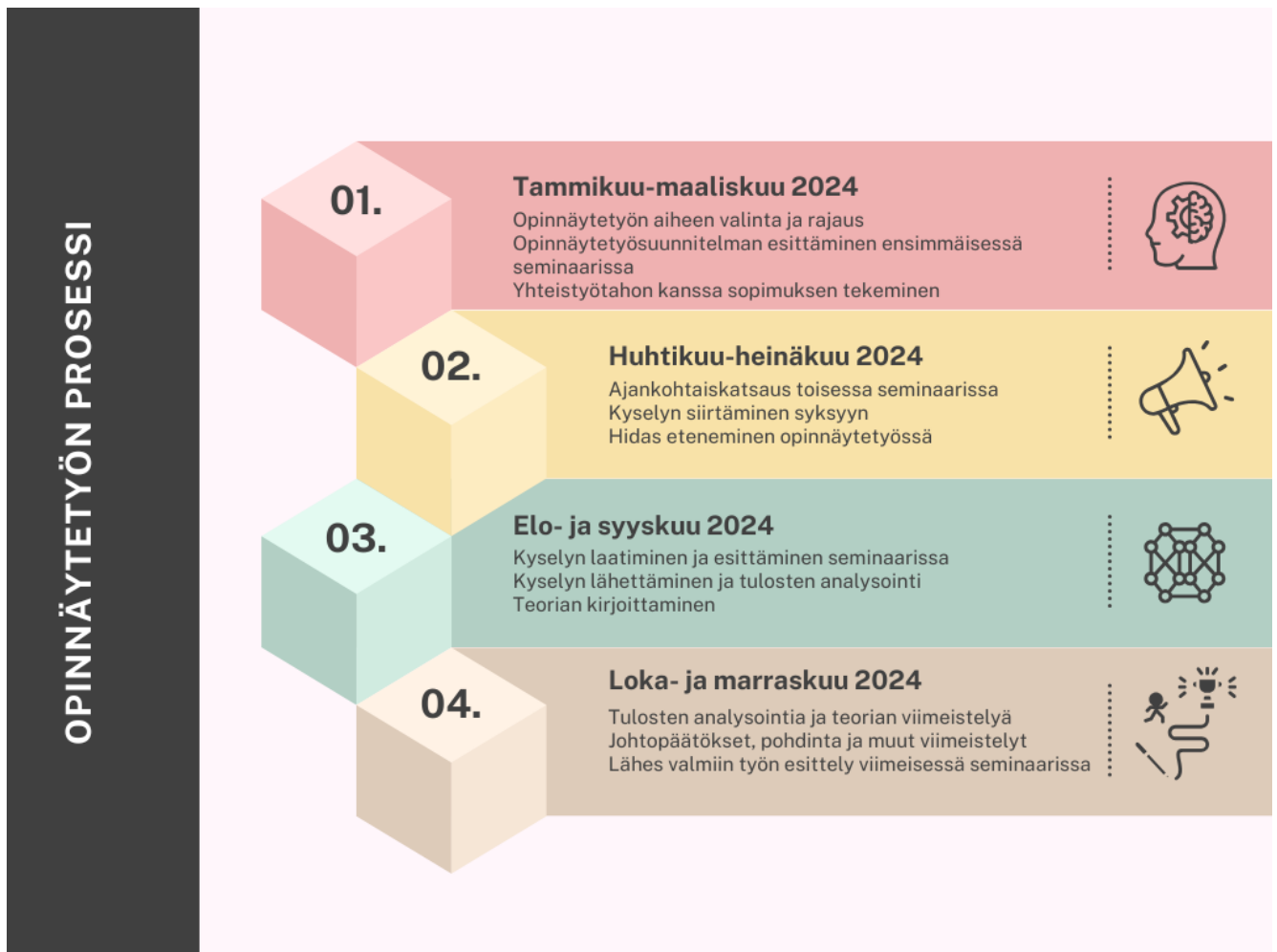
6.1 Opinnäytetyön prosessi

Opinnäytetyön prosessi (kuviot 2) sai alkunsa tammikuussa 2024. Pohdimme opinnäytetyön rajausta pitkään ja päädyimme käsittelemään aihetta nuorten näkökulmasta. Sosionomin tutkintoon sisältyy Sosiaalialan tutkimusmenetelmät -opintojakso, jonka aikana perehdyimme Webropol-kyselytyökalun käyttöön. Opintojaksolta jäi molemmille hyvä kokemus, jonka pohjalta halusimme hyödyntää opittuja taitoja opinnäytetyössämme. Esittelimme suunnitelman helmikuun seminaarissa, jonka jälkeen olimme yhteydessä yhteistyötahoomme ja esittelimme heille aiheemme. Turvallinen aikuinen aiheena oli heille ajankohtainen käynnissä olevan hankkeen vuoksi, joten aiheemme kiinnosti heitä. Yhteistyö varmistui maaliskuun puolella ja sovimme alustavasta aikataulusta heidän kanssaan.

Opinnäytetyön teoriaa lähdimme rakentamaan maaliskuun alussa yhteistyön varmistuttua. Alkuun oli vaikeuksia löytää teorialle aineistoa varsinkin turvallisuuteen, sillä turvallisuudesta aineistoa löytyi vain politiikan näkökulmasta. Lähdimme teorian kirjoittamisessa liikkeelle nuoruudesta ja kiintymyssuhteista. Teorian kirjoittaminen nuoruudesta ja kiintymyssuhteista sujui hyvin ja aineistoa löytyi. Lähdimme pohtimaan, millaisten kysymysten avulla saamme tutkimuskysymyksiimme vastauksia.

Alkuperäinen suunnitelma oli toteuttaa yhteistyötaholle kysely jo keväällä 2024, mutta molempien tekijöiden muut aikataulut sotkivat opinnäytetyön aikataulutusta, joten päätimme siirtää kyselyn laatimisen ja vastauksien keräämisen syksylle. Kyselystä olisi tullut laadullisesti heikko, jos olisimme pysyneet alkuperäisessä aikataulussa. Kesän aikana opinnäytetyö eteni hitaasti molempien kiireiden vuoksi eikä yhteistä aikaa tekemiselle juuri löytynyt. Elokuussa kesän kiireet hellittivät ja yhteistä aikaa löytyi enemmän. Olimme yhteistyötahoon uudelleen yhteyttä ja sovimme, että kysely toteutetaan syyskuun puolella. Laadimme opinnäytetyön kyselyn elokuussa ja esittelimme sen opinnäytetyöseminaarissa syyskuussa. Seminaarista saatujen neuvojen jälkeen muokkasimme kyselyä ja lähetimme sen yhteistyötaholle. Saimme vastaukset jo muutaman päivän kuluttua lähettämisestä ja aloimme analysoida vastauksia. Vastauksia analysoidessa esille nousi teemoja, joita emme olleet vielä käsitelleet teoriassa, joten teorian sisältöä täytyi laajentaa ja tarkentaa.

Lokakuun puolella tulosten analysointi jatkui ja huomasimme, että teoriaan tulee lisätä uusia näkökulmia tulosten tueksi. Teoriapohjan lisäämisen myötä opinnäytetyön rakennetta ja kapalejakoja muokattiin radikaalisti. Lopulta analysoidut tulokset sekä lähes valmis opinnäytetyö esitettiin marraskuun viimeisessä seminaarissa. Seminaarin jälkeen vielä viimeistelimme työtä ja teimme tarvittavat muutokset.

Kuvio 2. Opinnäytetyön prosessi.

6.2 Työmme toteutus laadullisena tutkimuksena

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena, eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan todellista elämää sekä sen monimuotoisuutta (Hirsijärvi ym., 2018, s. 161). Kvalitatiivisen tutkimuksen tavoitteena on yleensä löytää uusia näkökulmia ja paljastaa tosiasioita sen sijaan, että se pyrkisi vahvistamaan jo ennestään tuttuja tietoja. Koska opinnäytetyössä tutkittiin nuorten näkemyksiä, oli laadullinen tutkimus siihen parempi vaihtoehto kuin kvantitatiivinen tutkimus.

Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa voidaan käyttää yksilö- tai ryhmähaastatteluja tai kyselylomakkeita analysointia varten (Tusla, i.a.). Tässä opinnäytetyössä tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi valittiin kysely. Kyselytutkimuksen etuna voidaan pitää muun muassa sitä, että sen avulla voidaan kerätä kattava tutkimusaineisto laajalta joukolta (Hirsijärvi ym., 2018, s. 195.) Kyselymenetelmä on myös ajallisesti tehokas, sillä sitä käyttämällä, saadaan samassa ajassa enemmän vastauksia verrattuna haastatteluun. Kyselytutkimuksessa on kuitenkin myös heikkouksia. Epäasialliset vastaukset muun muassa lisäävät kyselytutkimuksen epäluotettavuutta. Emme voi tietää, onko kyselyyn vastaaja osallistunut kyselyn tekemiseen rehellisesti. Myös väärinymmärryksiä saattaa esiintyä kyselyn vastauksia tulkittaessa.

Aineistoa lähdimme keräämään kyselylomakkeella, jonka laadimme Webropol-kyselytyökalua käyttäen. Mietimme, miten saisimme valitsemastamme kohdejoukosta eniten tietoa irti tutkimukseemme liittyen. Tutkimusjoukko on itsellemme entuudestaan vieras, joten ajattelimme nettikyselyn olevan nuorille helpoin tapa aiheesta kertomiseen, sillä emme ole heidän kanssaan aikaisemmin ollut tekemisissä. Aihe voi olla nuorille arka ja henkilökohtainen, joten ajattelimme kyselyn olevan aiheen kohdalla helpoiten lähestyttävä.

Tutkimuksen aineistoa kerättiin 22.9.–25.9.2024 välisenä aikana eräässä Etelä-Pohjalaisessa yläkoulussa. Lähetimme kyselyn yläkoulun opinto-ohjaajalle, joka jakoi kyselyn koulun yhdeksäsluokkalaisille. Nuoret vastasivat kyselyyn opinto-ohjaajan tunnilla. Kyselyyn osallistuminen oli vapaaehtoista ja siihen vastattiin nimettömänä sekä vapaaehtoisesti. Kysely ei myöskään sisältänyt liian tunnistettavia kysymyksiä yhdeksäsluokkalaisten henkilöllisyyden turvaamisen vuoksi.

6.3 Työmme menetelmä ja analysointi

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia nuorten käsityksiä turvallisesta aikuisesta sekä hänen vaikutuksestansa nuoren arkeen. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

1. Millainen on nuorten mielestä turvallinen aikuinen?
2. Miten turvallinen aikuinen vaikuttaa nuoren arkeen?

Aineiston keräämisen jälkeen saatua aineistoa lähdettiin analysoimaan eri menetelmin. Analysointitavalla tarkoitetaan tapaa, jolla kerättyä aineistoa käsitellään ja tulkitaan (Günther ym., i.a.). Laadulliselle tutkimukselle perinteisimpiä analyysimenetelmiä ovat koodaaminen, teemoittelu ja tyypittely, joita voidaan pitää sisällönanalyysin muotoina. Tässä opinnäytetyössä analysointimenetelminä on hyödynnetty avointen kysymysten kohdalla koodaamista sekä teemoittelu. Koodaamista pidetään yhtenä sisällönanalyysin välineenä, mutta myös työvaiheena, jolla järjestellään ja luokitellaan aineistoa (Juhila, i.a.). Koodaamisella yhdistellään ja erotellaan jonkin ominaisuuden perusteella. Opinnäytetyössä hyödynsimme koodauksessa luokittelemalla sisältöä ja koodasimme ne värikoodein (kuva 2). Luokittelun avulla pystyimme luomaan selkeämmän kuvan vastaajiemme ajatuksista ja muodostamaan näiden kautta käsitystä esimerkiksi turvattomasta aikuisesta.

Värikoodausta: Millainen on turvaton aikuinen

Punainen -> Aikuisen ulkoinen olemus

Sininen -> Aikuisen tavat toimia

Vihreä -> Adjektiivit, joilla aikuista on kuvailtu

Epäluotettava ja ilkeä
Vakavampi luonteeltaan ja tympeä . Kuulostaa usein pettyneeltä
turvaton aikuinen on sellainen joka saa sinulle turvattoman olon , ei pidä sinusta huolta , haluaa sinulle paljon pahaa , turvaton aikuinen voi jopa pahoinpidellä sinut ja tehdä sinulle vaarallisen olon .
sossu
Levittää lasten huolia ja ei tue lasta . Käyttäytyy epäasiallisesti
Aggressiivinen ja semmoinen joka kääntää päänsä toiseen suuntaan kun on kiusaamisen tai avun tarpeessa
Turvaton aikuinen on, joka ei kuuntele , ei ole luotettava .
tuomitseva ihminen joka ei kuuntele ja kyseen alaistuttaa joka ikisen asian mitä sanot .
Turvaton aikuinen on sellainen joka ei kuuntele mitä sinulla on sanottavaa ja eikä myöskään pyri auttamaan vaikka hän pystyisikin
Ärsyttävä , ilkeä , epäkohtelias ja epäsiisti .
Epämielinen ja sellainen kuka ei kuuntele ja vastaa ylimielisesti nuoren asioihin ja kertoo niitä eteenpäin tai tekee lasun jne
epäluotettava ei kuuntele ei ymmärtäväinen
sellainen joka ei välitä ja huolehdi lapsistaan
Vihalla reagoiva , alkoholisti tai muu addikti

Kuva 2. Esimerkki värikoodauksesta.

6.4 Kyselyn rakenne

Opinnäytetyön kysely (liite 1) luotiin elokuussa 2024, joka tehtiin Webropol-kyselytyökalua käyttäen. Kysely löytyy liitteenä opinnäytetyön lopusta. Kysely sisälsi 18 kysymyksiä, joista neljä (4) olivat avoimia kysymyksiä. Kymmenen (10) kysymystä olivat strukturoituja, eli niissä vastausvaihtoehdoiksi pystyi valita yhden (1) tai useamman. Lisäksi kyselyssä oli kolme (3) ei

pakollista vastauskenttää, joihin sai halutessaan täydentää omia vastauksiaan. Kyselyn alussa oli neljä (4) peruskysymystä. Peruskysymyksissä kysyttiin vastaajien ikää, sukupuolta, elämäntilannetta sekä perhemuotoa. Elämäntilannetta kysyessä, haluttiin selvittää, onko nuori ainoastaan oppilas, vai käykö nuori töissä opiskelun ohella. Perhemuodolla haluttiin selvittää vastaajien lähipiiriin kuuluvia henkilöitä.

Peruskysymysten jälkeen vastaajilta kysyttiin avoimina kysymyksinä, millainen heidän mielestään on turvallinen aikuinen, millainen on turvaton aikuinen sekä miten turvallisen aikuisen läsnäolo vaikuttaa nuoren arkeen. Avoimilla kysymyksillä voitiin varmistaa, ettei vastauksia ohjattu mihinkään suuntaan. Näiden kolmen kysymyksen kautta haluttiin saada vastauksia asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Avoimien kysymysten kautta vastaajien oma ääni tulee kuuluviin. Tyypillistä kyselyissä on käyttää avoimia kysymyksiä, jolloin saadaan vapaamuotoisia sanallisia ja kirjallisia vastauksia (Heinonen ym., 2013, s. 35).

Seuraavaksi kysyttiin, missä vastaajat ovat kohdanneet turvallisia aikuisia. Kysymyksessä oli mahdollisuus valita useampi vaihtoehto, joista yksi (1) vastausvaihtoehto oli ”joku muu”. Lisäksi haluttiin selvittää, kuka vastaajille on turvallinen aikuinen ja kuinka monta heitä hänen elämässään on. Tähän kysymykseen listattiin eri henkilöitä, jotka ovat usein osana nuorten arjessa, kuten esimerkiksi opettaja tai oma vanhempi. Kysymyksen perässä oli avoin vastauskenttä ”joku muu”, johon vastaaja pystyi lisäämään oman vastauksen.

Seuraavaksi kyselyssä kysyttiin, miten turvallinen aikuinen vaikuttaa nuoren arkeen. Tähän kysymykseen luotiin vastausvaihtoehtoja, jotka kuvaavat turvallisen aikuisen oletettuja luonteenpiirteitä. Vaikka kyselyssä haluttiin selvittää vastaajien omaa näkemystä turvallisesta aikuisesta, tässä kysymyksessä haluttiin rajata vastausvaihtoehtoja kysymyksen oikeinymmärtämisen vuoksi. Kysyttiin myös miten tärkeänä vastaajat pitävät turvallisen aikuisen läsnäoloa heidän elämässään. Viimeisenä kysymyksenä esitettiin, onko vastaajilla ollut tilanteita, joissa turvallisen aikuisen läsnäolo on ollut erityisen tärkeää. Vastusta sai halutessaan täydentää avoimeen kysymyslaatikkoon. Tämän kysymyksen avulla haluttiin lähteä kartoittamaan tilanteita, joissa nuori tarvitsee turvallisen aikuisen tukea ja apua.

6.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Kuten muissakin tutkimuksissa, tämänkin kohdalla on pohdittava tutkimuksen luotettavuutta. Kun arvioidaan laadullisen tutkimuksen luotettavuutta, tulee muistaa selvittää ja ymmärtää tutkimuksen kohde (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 163).

Verkkokyselyssä määriteltiin kysymykset siten, että niiden kautta saatiin selkeitä vastauksia kysymyksiin. Koska kyseessä oli anonyymi kysely, vastaajat pystyivät avoimemmin vastaamaan omia näkökulmiaan. Toisaalta vastaamisen vapaaehtoisuus ja henkilökohtaiset kysymykset loivat myös sen mahdollisuuden, että kysely pystyttiin jättämään kesken. Kyselyn avoimet vastaussarakkeet antoivat mahdollisuuden avata ja tarkentaa vastaajien näkökulmia, mutta toisaalta ne myös mahdollistivat ja lisäsivät epäasiallisten vastausten määrää.

Kyselyn vastaukset olisivat olleet erilaisia, mikäli kohderyhmä olisi ollut eri. Hyviä vastauksia olisi saatu myös enemmän, jos kohderyhmä olisi ollut suurempi, mutta silloin kyseessä olisi ollut määrällinen tutkimus. Suurempi kohderyhmä olisi myös lisännyt epäasiallisten vastausten määrää.

Tutkimuksen eettisyydestä pidettiin huolta koko prosessin ajan. Tutkimusprosessi on kuvattu selkeästi sekä lähdemerkintöjä on käytetty huolellisesti ja tunnollisesti. Prosessin alussa huolehdittiin tutkimuslupa-asioista opinnäytetyötahon kanssa. Lopuksi opinnäytetyö menee plagioinnin tunnistusohjelman kautta, jotta voidaan varmistaa työn aineistojen ja materiaalien oikeinkäyttö. Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista ja kohderyhmän anonymiteetistä pidettiin huolta koko prosessin ajan.

7 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Tutkimuksesta

Tutkimus suoritettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Tutkimuksen aineisto kerättiin Webropol-verkkokyselyn muodossa kohderyhmältä, joka saatiin tutkimuksen yhteistyötahon kautta. Opinnäytetyön kysely toteutettiin eräässä Etelä-Pohjalaisessa yläkoulussa koulun yhdeksäsluokkalaisille.

Kyselyyn saatiin paljon toivottuja ja hyviä vastauksia. Joukossa oli kuitenkin myös ei-toivottuja vastauksia, joille ei anneta aineistojen analysoinnissa suurta painoarvoa. Epäasiallisia vastauksia pohditaan tarkemmin opinnäytetyön pohdinta osiossa. Kyselyyn vastasi yhteensä 42 yhdeksäsluokkalaista.

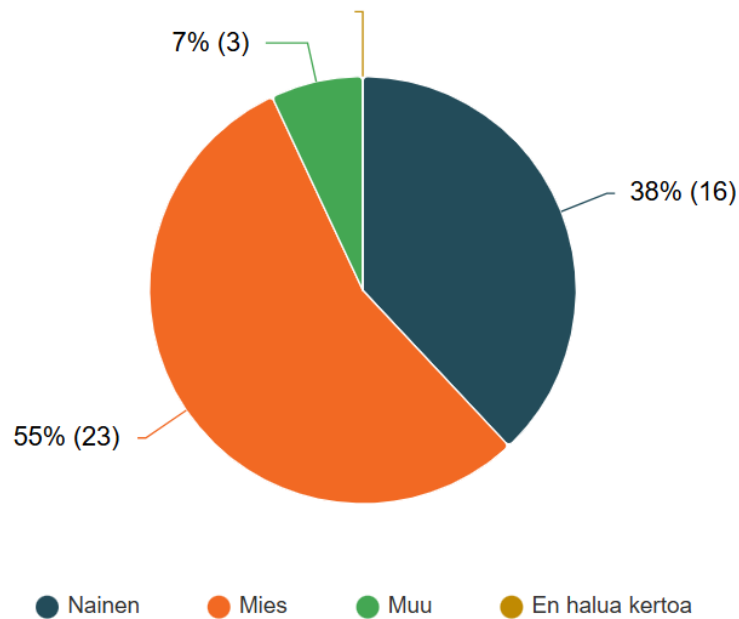
7.2 Kyselyn taustatiedot

Kyselyn alussa lähdettiin kartoittamaan vastaajien taustatietoja. Taustatietoihin liittyviä kysymyksiä oli neljä (4), joista kaikki olivat pakollisia. Ensimmäinen kysymys koski vastaajien ikää. 95 % (40) vastaajista oli 15-vuotiaita ja 5 % (2) 16-vuotiaita. Yksikään vastaajista ei ollut 17-vuotias tai vanhempi.

Seuraavaksi kysyttiin vastaajien sukupuolta, johon vastausvaihtoehtoina olivat nainen, mies, muu ja en halua kertoa (kuvio 3). Kuviosta voi tulkita, että vastanneista suurin osa oli miehiä. Yksikään ei valinnut ”En halua kertoa” -vaihtoehtoa.

Sukupuoli

Vastaajien määrä: 42

Kuvio 3. Webropol-kyselyn tuloksia.

Taustatieto osiossa haluttiin kysyä elämäntilannetta. 97,6 % (41) vastaajista oli oppilaita ja 2,4 % (1) työelämässä olevia. Kyselyssä oli mahdollisuus valita molemmat vaihtoehdot, mutta työelämässä oleva oli jättänyt vastaamatta olevansa myös oppilas. Kysely kuitenkin toteutettiin 9-luokkalaisille, joten oletuksena on, että vastaajista kaikki ovat oppilaita. Tästä tehtiin johtopäätös, että vastaaja voisi käydä töissä opiskelun ohella.

Viimeisenä taustatietoihin liittyvänä kysymyksenä kysyttiin perhemuotoa. Vastaajista suurin osa kertoi, keitä heidän perheeseensä kuuluu. Osa vastaajista kuvailivat adjektiivein, millainen heidän perheensä on. Suurin osa vastaajista kertoi heidän perheeseensä kuuluvan molemmat vanhemmat sekä sisaruksia, joiden määrä vaihteli.

Turvallisessa ja luotettavassa. Perheeseen kuuluu minä, iskä, äiti, isovelji ja kissa.

Sekalaisessa, äiti, isäpuoli ja isäpuolen uudet lapset

7.3 Nuorten käsityksiä turvallisesta ja turvattomasta aikuisesta

Kyselyssä kysyttiin avoimena kysymyksenä nuorilta, millainen heidän mielestään on turvallinen aikuinen. Kysymys esitettiin pakollisena, joten siihen vastasi kaikki 42/42 oppilasta. Neljä

(4) vastausta olivat kuitenkin epäasiallisia, joten näitä vastauksia ei otettu huomioon raportoinnissa.

Vastauksia analysoitiin koodaamisen avulla, jolloin muodostui kaksi suurempaa kokonaisuutta, joiden alle suurin osa vastaajien vastauksista sopi. Vastaajat kuvailivat turvallista aikuista erilaisten adjektiivien ja substantiivien avulla. Yhdeksi kokonaisuudeksi nousi vuorovaihtuksen merkitys, kuten vitsaileva, kuuntelevainen ja rehellinen. Nuoret nostivat myös esille, että turvallinen aikuinen osaa sopeutua nuoren iän ja elämäntilanteen mukaan.

Usein hyväntuulinen, vitsaileva, pystyy puhua hänen kanssaan oppitunneillakin. Välillä kertoo omasta elämästään.

Mielestäni turvallinen aikuinen on kuuntelevainen ja ymmärtää sopeutua nuoren iän mukaan.

Toinen isompi esille noussut kokonaisuus koski aikuisen luomaa turvallisuuden tunnetta. Nuoret kokivat, että turvallinen aikuinen luo turvallisuuden tunnetta ja sitä kuvailtiin useassa vastauksessa. Adjektiiveissa nousi esille esimerkiksi suojeleva ja luotettava. Käytöksenä mainittiin myös turvallisen aikuisen väkivallattomuus. Osa kuvaili turvallista aikuista myös luonteeltaan lämpimänä ja sellaisena, joka osaa ja haluaa auttaa ongelmassa. Osa vastaajista nosti esille myös suoranaisesti henkilöitä, jotka mieltävät turvalliseksi aikuiseksi. Kolme (3) vastauksista koski omia vanhempia. Yksi (1) vastaajista kommentoi turvallisen aikuisen olevan ihminen.

Turvallinen aikuinen on sellainen, joka ymmärtää sinua ja pitää sinusta huolen, ei tahdo mitään pahaa sinulle ja tekee puolestasi mitä vain. Ei pahoinpitele tai saa sinulle vaarallista oloa.

Sellainen, johon voi luottaa ja suojelee sinua.

Henkilö, jonka seurassa on turvallista olla ja pystyy vapaasti olemaan rehellinen omista ajatuksista ja tunteista.

Aikuinen, johon voit luottaa ja turvautua sellaisessa tilanteessa.

Vertailun vuoksi kysymys aseteltiin myös toisinpäin ja kysyttiin, millainen nuorten mielestä on turvaton aikuinen. Vastauksien joukossa oli myös viisi (5) epäasiallisia vastauksia, jotka

jätettiin huomioimatta. Vastauksia analysoidessa, vastaukset osoittautuivat toistensa vastakohdiksi. Yksi usein toistuva vastausmuoto kysyttäessä turvattomasta aikuisesta oli ”ei kuuntele”. Nuoret kokivat turvattomaksi aikuiseksi sellaisen, joka ei kuuntele heitä tai välitä siitä, mitä heille kuuluu. Turvaton aikuinen aiheuttaa nuorten mielestä myös turvatonta oloa ja saattaa käyttäytyä aggressiivisesti. Aggressiivisuus liitettiin päihteiden ja väkivallan käyttöön, mutta päihteiden käyttö nousi esille myös ilman viitteitä aggressiivisuudesta. Nuoret myös pitivät turvattomana aikuisena sellaista, joka ei vastaa heidän perustarpeistaan, kuten ravinnosta ja hygieniasta.

Ihminen, joka ei ymmärrä eikä yritä ymmärtää nuoria ollenkaan.

Turvaton aikuinen on sellainen, joka ei kuuntele mitä sinulla on sanottavaa, eikä myöskään pyri auttamaan vaikka hän pystyisikin

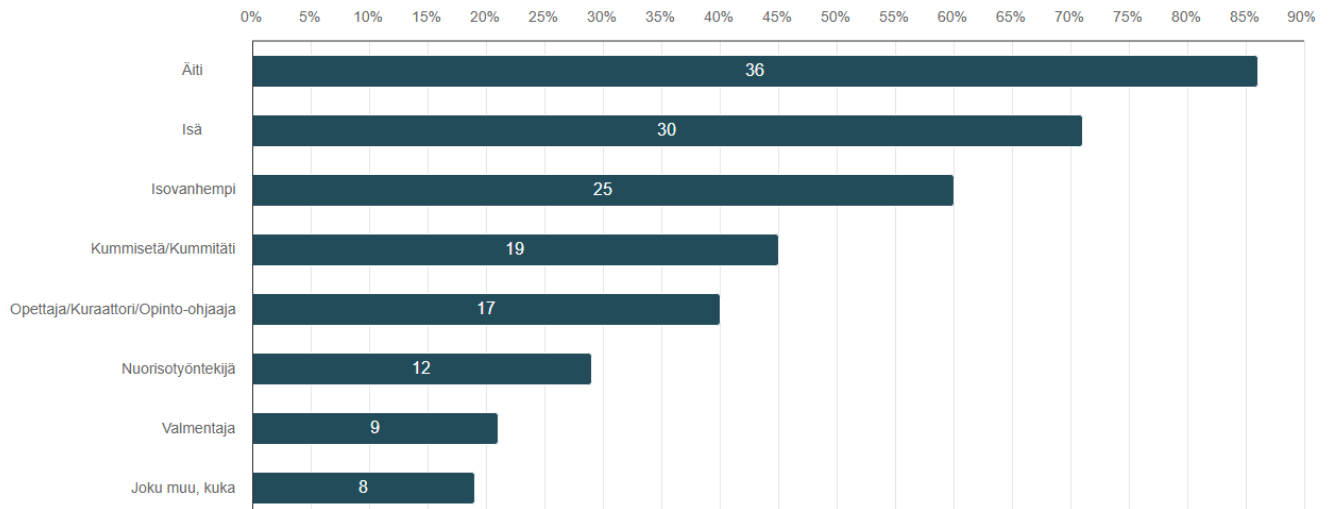
turvaton aikuinen on sellainen joka saa sinulle turvattoman olon, ei pidä sinusta huolta, haluaa sinulle paljon pahaa, turvaton aikuinen voi jopa pahoinpidellä sinut ja tehdä sinulle vaarallisen olon.

Vanhempien rooli turvallisena aikuisena näkyi vahvasti kysyttäessä, kuka nuorelle on turvallinen aikuinen. Kysymyksessä pystyi valita useamman vaihtoehdon. Valittujen vastausten lukumäärä kysymyksen kohdalla oli 156. Taulukosta (taulukko 1.) käy myös ilmi isovanhempien tärkeys nuoren arjessa. Kahdeksan (8) henkilöä vastasi turvallisen aikuisen olevan ”Joku muu, kuka”. Kysymyksen alapuolella oli avoin vastauskenttä, johon pystyi vastaamaan kohtaan erikseen. Vastauskenttä oli vapaavalintainen ja siihen vastasi kahdeksan (8) nuorta, joista kolme (3) olivat epäasiallisia vastauksia. Epäasialliset vastaukset jätettiin huomioimatta. Vastausten mukaan turvallisia aikuisia olivat vanhemmat sisarukset, poikaystävä, serkut, naapuri sekä sosiaalityöntekijä/-ohjaaja.

Taulukko 1. Webropol-kyselyn tuloksia.

Kuka on sinulle turvallinen aikuinen, voit valita useamman

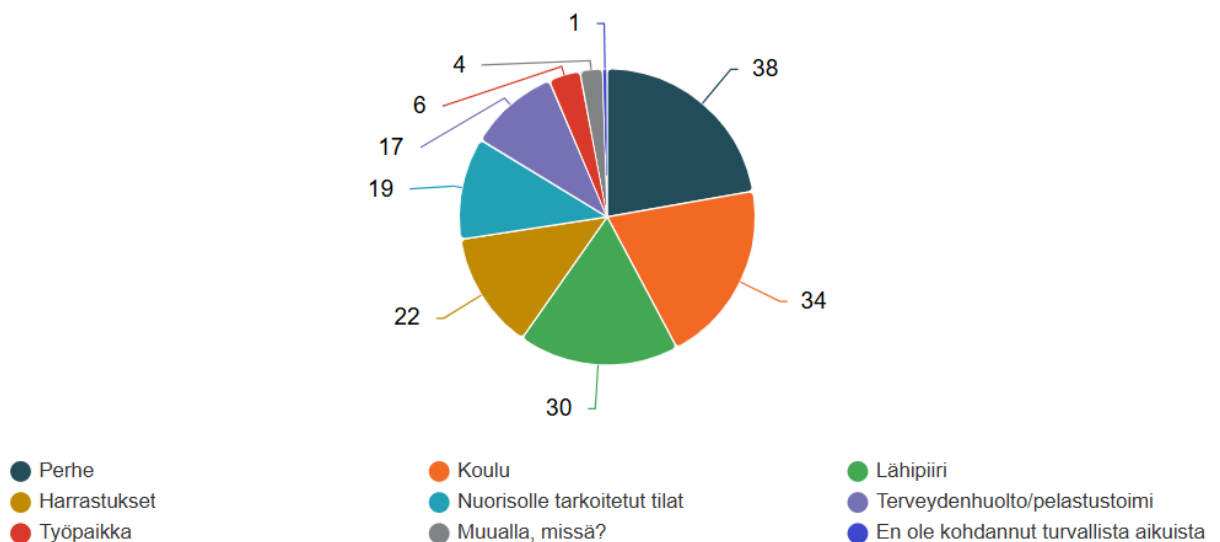
Vastaajien määrä: 42, valittujen vastausten lukumäärä: 156

Nuorilta kysyttiin monivalintakysymyksenä, missä he ovat kohdanneet turvallisia aikuisia. Kysymykseen tuli yhteensä 171 vastausta (kuviot 4). Suuresta vastausmäärästä voi tulkita, että turvallisia aikuisia tarvitaan joka puolella. Kuviosta selviää, että eniten turvallisia aikuisia on kohdattu perheissä (38) ja kouluissa (34).

Missä olet kohdannut turvallisia aikuisia? Voit valita useamman.

Vastaajien määrä: 42, valittujen vastausten lukumäärä: 171

Kuvio 4. Webropol-kyselyn tuloksia.

Ainoastaan yksi (1) vastaaja oli valinnut vaihtoehdon ”En ole kohdannut turvallista aikuista”. Neljä (4) vastaajaa ilmoitti kohtaavansa turvallisia aikuisia muualla kuin mainituissa

ympäristöissä. Kysymyksessä oli avoin vastauskenttä, johon sai täsmentää, missä turvallisen aikuisen oli kohdannut. Ainoastaan yksi (1) vastaaja antoi asiallisen vastauksen, ja se oli ”psykologi”. Vastauksista käy ilmi, että nuoret kohtaavat turvallisia aikuisia suurimmassa osassa arjen hetkistään.

7.4 Nuorten kokemukset turvallisen aikuisen tuesta arjessa

Avoimena sekä pakollisena kysymyksenä kysyttiin nuorilta, miten turvallisen aikuisen läsnäolo vaikuttaa heidän arkeensa. Koska kysymys oli pakollinen, siihen vastasivat kaikki 42/42 nuorta. Avoin mutta pakollinen vastaus lisäsi myös epäasiallisten vastausten määrää. Vastauksista 11 olivat epäasiallisia, joten niitä ei huomioitu raportoinnissa. Kolme (3) vastaajaa eivät osanneet vastata kysymykseen. Asiallisia vastauksia onnistuttiin keräämään kyselyn avulla 28. Vastauksista nousi esille turvallisuus ja turvallisuuden tunne sekä vuorovaikutuksen merkitys. Useassa vastauksessa korostui turvallisen aikuisen läsnäolo ja nuoren kuuluksi tuleminen.

Tunnen oloni turvallisemmaksi, koska siinä lähellä on henkilö, jolle voi puhua ja luottaa siihen, että henkilö auttaa, jos apua tarvitsee

Tunnen oloni turvallisemmaksi, kun läsnä on turvallinen aikuinen

Tuntuu, että voi kertoa huolista ja murheista avoimesti eikä tarvi pelätä, että suutuu

Tuntee olonsa nähdyksi ja kuulluksi

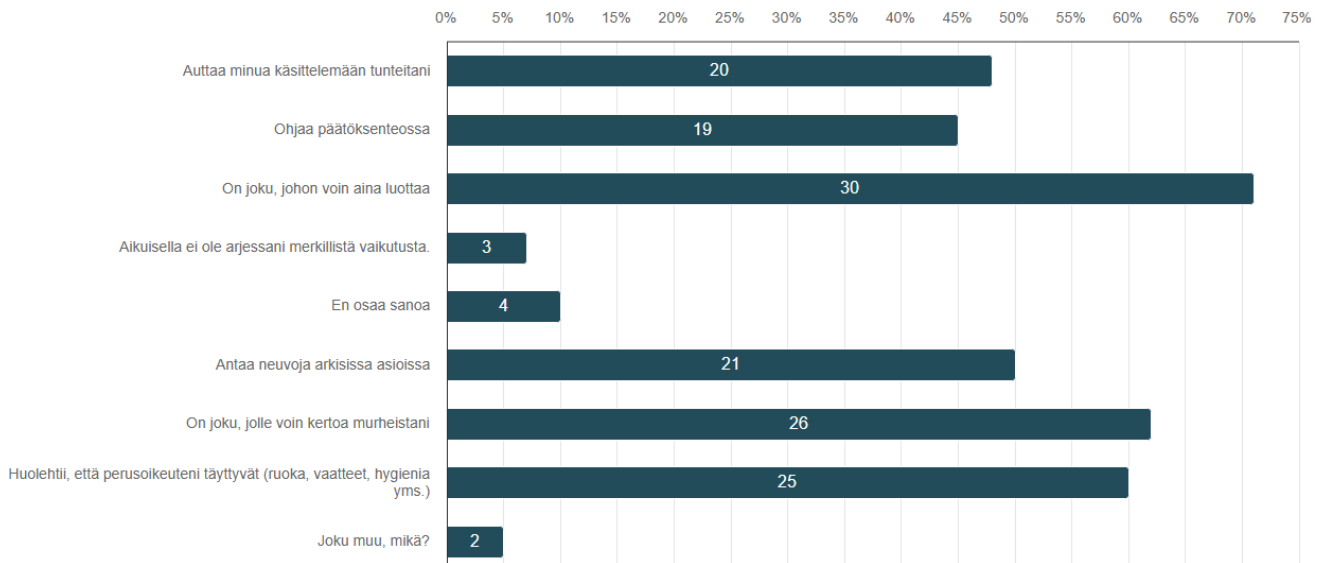
Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kysymyksiä voidaan toistaa eri muodoissa laajempien ja tarkempien vastausten saamiseksi, joten kysyttiin monivalintana vielä uudelleen ”Mitkä seuraavista kuvaavat parhaiten sitä, miten turvallinen aikuinen vaikuttaa arkeesi?”. Kysymyksellä onnistuttiin keräämään 150 vastausta.

Taulukosta (taulukko 2) käy ilmi, että suurelle osalle vastaajista (30) on tärkeää, että arjessa on läsnä turvallinen aikuinen, johon voi aina luottaa. Kolme (3) vastaajista olivat sitä mieltä, ettei turvallisella aikuisella ole heidän arjessaan merkillistä vaikutusta.

Taulukko 2. Webropol-kyselyn tuloksia.

Mitkä seuraavista kuvaavat parhaiten sitä, miten turvallinen aikuinen vaikuttaa arkeesi?

Vastaajien määrä: 42, valittujen vastausten lukumäärä: 150

Valintakysymyksellä kysyttiin "Onko sinulla ollut tilanteita, joissa turvallisen aikuisen tuki on ollut sinulle erityisen tärkeää?". Vastaajista 88 % (37) vastasi kyllä ja 12 % prosenttia (5) ei. Kysymyksen jälkeen lisättiin avoin kohta, johon pystyi täsmentämään tilanteita, joissa turvallisen aikuisen tuki on ollut tärkeää. Vastauksissa korostuu aikuisen tuen tarve vaikeiden tunteiden kanssa, kuten esimerkiksi surun käsittelyssä.

Olen ollut ahdistunut koulunkäynnistä

Kun on ollut surullisia hetkiä ja päiviä, niin turvallinen aikuinen on kuunnellut ja ollut tukena

Jos tapahtuu jotakin ja haluan kertoa ja purkaa tunteeni.

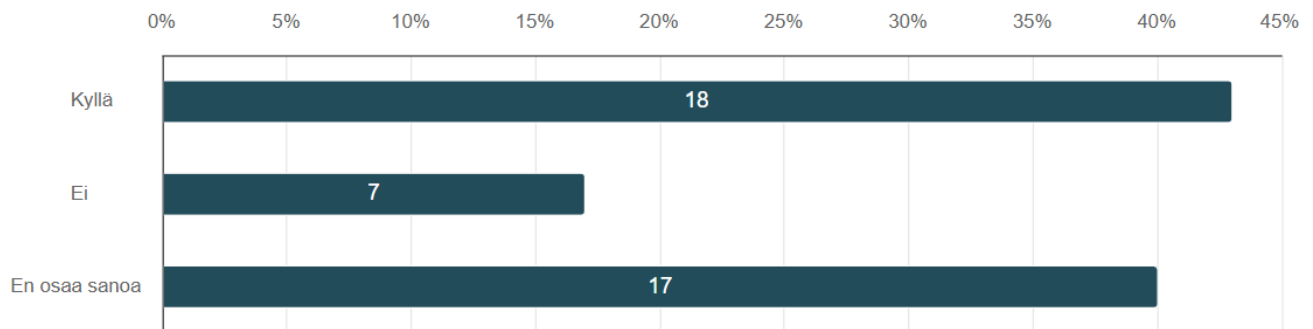
Isovanhempien menehdyttyä

Tutkimuksessa haluttiin saada selville, kokevatko nuoret aikuisten asettamien rajojen lisäävän turvallisuuden tunnetta, joten esitimme kysymyksen pakollisena valintakysymyksenä (taulukko 3). Lähes puolet vastaajista (17) ei osannut sanoa lisäävätkö rajat turvallisuuden tunnetta vai eivät. Kysymyksen jälkeiseen avoimeen kommenttikenttään saatiin yksi (1) vastaus "Liiallisista rajoista ei ole kuin haittaa nuorelle, mutta ilman rajojakaan ei ole nuoren hyvä kasvaa".

Taulukko 3. Webropol-kyselyn tuloksia.

Lisääkö aikuisen asettamat rajat turvallisuuden tunnetta?

Vastaajien määrä: 42

Kyselyssä haluttiin kartoittaa myös nuorten turvallisten aikuisten verkostoja. Pakollisena valintakysymyksenä oli, montako turvallista aikuista nuorella on mukana arjessa. 16,7 % (7) vastasi turvallisten aikuisten määräksi 1–2, 33,3 % (14) vastasi turvallisten aikuisten määräksi 3–4, 42,9 % (18) vastasi enemmän kuin 5 turvallista aikuista. Kuitenkin 42 vastaajasta 7,1 % (3) vastasi, ettei heidän arjessaan ole yhtään turvallista aikuista.

Kysymyksen loppupuolella oli kysymys, miten tärkeänä nuoret pitävät sitä, että heillä on turvallinen aikuinen elämässään. Kysymys oli pakollinen, joten siihen vastasi kaikki 42/42 nuorta. Kysymyksessä oli asteikko 1–10, jossa numero yksi (1) kuvasti, ettei pidä turvallisen aikuisen olemassaoloa lainkaan tärkeänä numero kymmenen (10) kuvasti turvallisen aikuisen olemassaoloa erittäin tärkeänä. Vastaajien keskiarvo kysymyksessä oli 7,8. Tästä voidaan päätellä, että suurin osa nuorista pitää turvallisen aikuisen läsnäoloa elämässään tärkeänä.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää tutkimuskysymysten kautta, millainen nuorten mielestä on turvallinen aikuinen ja kuinka hänen läsnäolonsa vaikuttaa nuorten arkeen. Tavoitteena oli saada selville nuoren näkemyksiä ja kokemuksia turvallisesta aikuisesta. Tarkoituksena oli myös herätellä nuorten kanssa toimivia aikuisia siitä, millainen vaikutus heidän läsnäolollaan on nuorten turvallisuuden kokemuksessa ja arjen kokonaisuudessa.

Kyselytuloksen kautta saatiin vastauksia esitettyyn tutkimusongelmaan. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että nuoret mieltävät turvalliseksi aikuiseksi sellaisen henkilön, joka täyttää nuorten perustarpeet ja huolehtii nuoresta. Nuoret kuvailivat turvallista aikuista sellaisena henkilönä, johon voi luottaa, joka ymmärtää ja jolle voi kertoa, mitä haluaa. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että turvallisella aikuisella on huumorintajua ja kykyä asettua nuorten asemaan. Nuoret arvostavat myös aikuisen rehellisyyttä, niin lähipiirissä kuin esimerkiksi koulu- maailmassakin. Tutkimuksesta käy ilmi, että nuoret mieltävät turvalliseksi aikuiseksi usein jonkun aikuisen heidän lähipiiristään. Suurin osa vastaajajoukosta vastasi oman vanhempansa turvalliseksi aikuiseksi. Monet kokivat turvallisena aikuisena myös jonkun ammattilaisen, kuten nuoriso-ohjaajan tai opettajan. Kyselytutkimuksena kysyttiin myös, millaisena nuoret mieltävät turvattoman aikuisen. Nuoret kuvailivat turvatonta aikuista välinpitämättömänä, aggressiivisena ja perustarpeita laiminlyöväenä. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että turvallinen ja turvaton aikuinen eroavat toisistaan monella tavalla.

Kyselytutkimuksen perusteella turvallisen aikuisen läsnäolo vaikuttaa nuoren arkeen merkittävästi turvallisuuden tunteen kokemisena ja luottamuksena aikuisen tukeen. Turvallisuuteen liittyy johdonmukaisuus ja ennustettavuus, joka näkyy esimerkiksi aikuisen käytöksessä ja toimintatavoissa. Turvallisuus koetaan tunteena, joka välittyy vuorovaikutuksessa aikuisen kanssa. Tutkimuksen mukaan, nuorelle on tärkeää, että turvallinen aikuinen on käytökseltään lempeä, myötätuntoinen ja empaattinen, mutta myös jämäkkä sekä rajoja asettava.

Tutkimustulokset tukivat teoriaa, joissa esitetään, että nuori luo kiintymyssuhteita myös kodin ulkopuolisiin henkilöihin (Sinkkonen, 2018, s. 93). Kyselyn tulokset ovat erittäin merkittäviä ja niiden avulla saadaan esille nuorten näkökulmia tärkeästä aiheesta. Tulosten avulla jokainen aikuinen voi saada uusia näkemyksiä sekä hyödyntää niitä omissa toimintamalleissaan. Teoriaan peilaten saadut vastaukset olivat hyviä ja todenmukaisia.

9 POHDINTA

Opinnäytetyömme prosessi oli meille molemmille opettavainen kokemus. Prosessin aikana olemme oppineet uutta nuorten parissa työskentelystä ja itsemme kehittämisestä sosiaalialan ammattilaisina. Tutkimus lisäsi valtavasti tietoa siitä, kuinka tulevaisuudessa voimme olla turvallisia aikuisia nuorille. Opinnäytetyö lisäsi myös entisestään molempien mielenkiintoa alaamme kohtaan sekä kyselyn vastaukset lisäsivät motivaatiota työssämme suoriutumiseen.

Tutkimuksen odotukset pitivät paikkansa. Onnistuimme keräämään kyselyn avulla sellaisia vastauksia, jotka tukevat teoriapohjaa. Nuorten näkökulmat turvallisesta aikuisesta täydensivät meidän molempien näkemyksiä aiheesta. Tulostemme perusteella monella nuorella on elämässään turvallisia aikuisia, jotka vaikuttavat läsnäolollaan heidän arkeensa ja elämänsä. Turvallisen aikuisen malli on merkityksellistä etenkin sosionomin ammatissa, kun työskennellään lasten ja nuorten parissa. Myös muissa ammateissa, joissa työskennellään lasten ja nuorten parissa, turvallisen aikuisen malli on tärkeä, sillä jokaiselta lapselta tai nuorelta ei kotoa tai lähipiiristä löydy turvallisia aikuisia ollenkaan.

Sosionomikoulutuksesta valmistuneiden osaamisvaatimuksena kuvataan muun muassa asiakastyön osaamista (Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto (SOAMK), 2024). Asiakastyön osaamisessa sosionomin tulee osata tukea tavoitteellisesti yksilöiden ja ryhmien sekä yhteisöjen kasvua, kehitystä ja arkea erilaisissa elämäntilanteissa. Sosionomin tulee myös osata toimia ja tukea asiakasta tämän eri elämänvaiheissa. Opinnäytetyössä sosionomin kompetenssit nousivat esille tulosten analysoinnin kautta. Tulokset vahvistivat, että sosiaalialalla asiakastyössä yksilön tukeminen eri elämänvaiheissa on tärkeää. Nuoret nostivat esille tuloksissa kuuntelun sekä heidän elämäntilanteeseensa sopeutumisen tärkeyden. Opinnäytetyössämme on myös huomioitu tutkimusetiikka ja tutkimuksen eettisyys.

Haasteeksi opinnäytetyöprosessissa osoittautui aikatauluttaminen ja luodussa aikataulussa pysyminen. Molemmilla oli muita menoja opinnäytetyön tekemisen lisäksi, jolloin yhteisen ajan löytäminen oli ajoittain haastavaa. Lisäksi haasteita prosessiin toi aiheen valinta ja sen rajaaminen. Pohdimme ensimmäisen seminaarin jälkeen aiheen rajaamista lastensuojeluun, sillä aihepiirinä turvallinen aikuinen tuntui laajalta ja molemmat työskentelemme lastensuojelussa. Kuitenkin koimme, että lastensuojelun aihepiiristä on julkaistuna useita opinnäytetöitä, joten halusimme keskittää opinnäytetyömme nuoriin yleisellä tasolla. Alkuperäisessä aiheessa pysyminen mahdollisti turvallisesta aikuisesta saatujen tulosten hyödyntämisen

kaikilla osa-alueilla, jolloin kyselyn tuloksista hyöttyy jokainen nuorten kanssa työskentelevä aikuinen.

Kyselyä tehdessämme oli alkuun haastavaa lähteä miettimään, mitä halusimme tutkimusjoukolta kysyä, jotta saisimme mahdollisimman laajasti tutkimuskysymyksiimme aineistoa. Monien kysymysideoiden jälkeen loimme mielestämme hyviä kysymyksiä, joiden kautta saimme haluamiamme vastauksia. Asumismuotoa koskevan kysymyksen muotoilu jäi harmittamaan. Tarkoituksena oli kerätä tietoa, asuuko nuori esimerkiksi ydinperheessä tai lastensuojelulaitoksessa. Nuoret kuitenkin tulkitsivat kysymyksen siten, että keitä heidän perheeseensä kuuluu, joten meidän olisi täytynyt tarkentaa kysymystämme. Jouduimme muokkaamaan hieman alkuperäistä analysointitapaa, mutta lopulta saimme analysoitua kysymyksen vastaukset. Tarkoituksenamme oli verrata vastauksia kyselyn muiden kohtien kanssa. Esimerkiksi mieltävätkö ydinperheessä asuvat nuoret turvallisiksi aikuisiksi automaattisesti molemmat vanhempansa ja eroavatko vastaukset esimerkiksi lastensuojelun asiakkaiden kohdalla.

Yksittäisiä vastauksia tutkiessa vastauksista pystyi huomaamaan, kenellä on turvallisia aikuisia useampi ja kenellä turvalliset aikuiset rajoittuvat vain muutamaan. Osa vastaajista ei ollut vastannut turvallisiksi aikuisiksi ollenkaan vanhempiaan. Tällöin turvallisiksi aikuisiksi oli mielletty muun muassa nuorisotyöntekijä tai sosiaalityöntekijä/-ohjaaja. Joukossa oli myös vastauksia, joissa vain toinen vanhempi oli mielletty turvallisiksi aikuisiksi, vaikka perhemuotoa kysyttäessä vastaaja kertoi asuvansa molempien vanhempiansa kanssa. Joissakin vastauksissa nuoren vanhemmat olivat eronneet, jolloin nuori piti turvallisena aikuisena ainoastaan toista vanhempansa.

Kyselyn tuloksiin vaikutti paljon valittu kohderyhmä. Epäasiallisia vastauksia tuli muutamia, vaikka kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista. Kyselymme sisälsi paljon avoimia kysymyksiä, joiden kautta saimme parhaiten nuoren oman äänen ja kokemukset kuuluviin. Epäasialliset vastaukset korostuivat kuitenkin avoimien kysymysten kohdalla ja niistä huomasi, että vastaaja halusi nopeasti kyselyn pois alta ja vastasi asian, joka ensimmäisenä tuli mieleen. Epäasialliset vastaukset koostuivat joko yhdestä kirjaimesta, kyselyn moittimisesta tylsäksi tai ne olivat sisällöltään ihmisarvoa loukkaavia. Epäasialliset vastaukset heikensivät kyselyn reliabiliteettia. Tutkimuksen reliabiliteettiin vaikuttaa myös se, miten opinnäytetyön tekijät tulkit-sivat vastauksia. Epäasiallisten vastausten määrä yllätti sekä positiivisesti että negatiivisesti. Positiivisesti siinä mielessä, että epäasiallisia vastauksia oli vähemmän, mitä ajattelimme niitä olevan. Negatiivisesti siinä suhteessa, että kysymykseen vastaaminen on ollut

vapaaehtoista, jolloin epäasiallisesti vastaavat olisivat voineet jättää vastaamatta kysymyksen kokonaan. Tutkimuksesta olisi saanut luotettavamman, mikäli olisimme toteuttaneet sen haastattelumenetelmää käyttäen sellaiselle kohdejoukolle, joka siihen olisi ehdottomasti halunnut vastata. Olisi kuitenkin ollut mielenkiintoista nähdä vastauksia, jos olisimme jakaneet kyselyn koko Etelä-Pohjanmaan yläastealaisille ja toteuttaneet opinnäytetyön määrällisenä tutkimuksena.

Kyselyn tulokset osoittivat, että aihetta olisi tarpeellista tutkia enemmän, sillä aihe on tärkeä ja ajankohtainen. Turvallista aikuista voitaisiin tutkia esimerkiksi vanhempien ja ammattilaisten näkökulmista. Kyselyn voisi toteuttaa myös jokaisessa Suomen yläkoulussa sekä siitä voisi luoda oman version ala-asteikäisille lapsille. Näin saataisiin huomioon eri-ikäisten lasten ja nuorten näkökulmia.

LÄHTEET

- Aarnio, M., (27.8.2024). *Jokainen voi puuttua kiusaamiseen*. Pirkka ilmiöt. <https://www.k-ryhma.fi/artikkeli/jokainen-voi-puuttua-kiusaamiseen>
- Aronen, E., & Sorsa, J. 2018. *Vanhemmuuustaitojen ohjauksen teoreettinen tausta, työskentelyote ja menetelmät*. Duodecim. <https://www.kaypahoito.fi/nix02618>
- Brander, J. (10.12.2017). *Oliko sinulla vaikea lapsuus? Vapaudu lapsuustrauhojen taakasta: 6 askelta kohti onnellisempaa aikuisuutta*. Anna.fi. <https://anna.fi/hyvinvointi/itsetuntemus/valtaosa-meista-uskoo-enkeleihin-nain-uskonakyy-suomalaisten-arjessa>
- Cherry, K. (22.2.2023). *What is Attachment Theory?* Verywellmind. <https://www.verywellmind.com/what-is-attachment-theory-2795337>
- Cleveland Clinic. (2023). *Adolescent Development*. <https://my.clevelandclinic.org/health/articles/7060-adolescent-development>
- Elävät Vedet, (4.5.2009). *Lapsuuden kiintymyssuhteen vaikutus aikuisen parisuhteeseen*. <https://elavatvedet.fi/heteroseksuaalisuus/lapsuuden-kiintymyssuhteen-vaikutus-aikuisen-parisuhteeseen/>
- Ensi- ja turvakotien liitto. (i.a.). *Kotona riidellään ja on turvatonta*. <https://ensijaturvakotienliitto.fi/nuortensivu/onks-kaikki-ok-kotona/kotona-riidellaan-ja-on-turvatonta/>
- Günther, K., Hasanen, K., & Juhila, K. (i.a.). *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Analyysitavan valinta ja yleiset analyysitavat*. Johdanto ja analyysitavat. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/analyysi-ja-tulkinta/> [Viitattu 16.10.2024.]
- Heinonen, J., Keinänen, A., & Paasonen, J. (2013) *Turvallisuustutkimuksen tekeminen*. Tietosanoma Oy.
- Hirsijärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2018). *Tutki ja kirjoita*. Tammi
- Hopper, E. (14.5.2024). *Maslow's Hierarchy of Needs Explained*. ThoughtCo. <https://www-thoughtco-com.translate.goog/maslows-hierarchy-of-needs-4582571? x tr sl=en& x tr tl=fi& x tr hl=fi& x tr pto=sc>
- Hurme, K., & Kyllönen, T. (2014). *Turvassa! Vahvista lapsen turvallisuuden tunnetta ja varaudu vaaratilanteisiin*. PS-kustannus.

- Hyvä kysymys. (18.10.2018). *Kuka on turvallinen aikuinen?*
<https://www.hyvakysymys.fi/artikkeli/kuka-on-turvallinen-aikuinen/>
- Innocas. (i.a.). *Itsetunto, miten tukea lasta ja nuorta itsetunnon vahvistamisessa?*
<https://innocas.fi/itsetunto-miten-tukea-lastaja-nuorta-itsetunnon-vahvistamisessa/>
- Juhila, K. (i.a.). Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. *Analyysitavan valinta ja yleiset analyysitavat*. Koodaaminen. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/koodaaminen/https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/analyysi-ja-tulkinta/> [Viitattu 16.10.2024.]
- Kasvun Taika. (25.3.2023). *Kiintymyssuhteet ja tunnetaidot*.
<https://kasvuntaika.fi/blog/2024/03/25/kiintymyssuhteet-ja-tunnetaidot/>
- Lasinen lapsuus. (i.a.). *Lapsuus ja oma parisuhde*. Tietoa lasisesta lapsuudesta.
<https://lasinenlapsuus.fi/tietoa-lasisesta-lapsuudesta/aikuiselle/lasinen-lapsuus-aikuisuudessa/lapsuus-ja-oma-parisuhde/>
- Lastensuojelulaki 417/2007. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Limnell, J., & Rantapelkonen, J. (2017). *Pelottaako? Nuoret ja turvallisuuden tulevaisuus*. Docendo.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL). (10.1.2018). *Aikuinen, älä sano näin kiusatulle*.
<https://www.mll.fi/blogi/aikuinen-ala-sano-nain-kiusatulle/>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL). (30.7.2019). *Onks kaikki ok?* [podcast].
<https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/elamaa-nuoren-kanssa/onks-kaikki-ok-podcast-murrosikaisen-vanhemmalle/>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL). (14.2.2023a). *15–18-vuotiaan ajattelun ja moraalien kehitys*. <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/15-18-v/15-18-vuotiaan-ajattelun-ja-moraalin-kehitys/>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL). (14.11.2023b). *15–18-vuotiaan persoonallinen kehitys*. <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/15-18-v/15-18-vuotiaan-persoonallisuuden-kehitys/>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL). (10.7.2024). *Vanhempi 12–15-vuotiaan kaverisuhteiden tukena*. <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/12-15-v/vanhemmat-12-15-vuotiaan-kaverisuhteiden-tukena/#vanhemman-on-hyva-pitaa-kodin-ovet-auki-nuoren-kavereille>
- Mielenterveystalo.fi. (i.a.). *Nuorten kehoon ja ulkonäköön liittyvät huolet*.
<https://www.mielenterveystalo.fi/fi/keholliset-vaivat/nuorten-kehoon-ja-ulkonakoon-liittyvat-huolet>

- Mieli Suomen Mielenterveys ry. (Mieli). (22.11.2021). *Mielenterveys ja hyvinvointi eri elämävaiheissa*. <https://mieli.fi/vahvista-mielenterveyttasi/hyvinvointi-ja-mielenterveys-elaman-eri-vaiheissa/>
- Niemelä, P., & Lahikainen, A. R. (2000). *Inhimillinen turvallisuus: Pauli Niemelä ja Anja Riitta Lahikainen (toim.)*. Vastapaino.
- Nuorisolaki 1285/2016. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>
- Nuortenlinkki. (6.6.2017). *Itsetunto*. <https://nuortenlinkki.fi/tietopiste/tietoartikkelit/mielenterveys/itsetunto/>
- Nurmi, J., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkanen, L., & Ruoppila, I. (2010). *Ihmisen psykologinen kehitys*. PS-kustannus.
- Pasova. (11.10.2021). Turvallisen aikuisen ja kiintymyssuhteen merkitys. *Lasunsiruja*. <https://showcase.laurea.fi/blogiarkisto/pasova-syksy-2021-fi/lasunsiruja/2021/turvallisen-aikuisen-ja-kiintymyssuhteen-merkitys/>
- Perhekeskus. (i.a.). *Vuorovaikutus ja tunteet nuoruusiässä*. <https://www.kymenlaaksonperhekeskus.fi/apua-ja-tukea/vanhemmuudentuki/vanhemmuus-nuoren-kanssa/vuorovaikutus-ja-tunteet>
- Pruuki, H. (11.4.2024). Ole se aikuinen, jota tarvitsit, kun olit lapsi ja nuori. *Suomen evankelisluterilainen kirkko*. <https://evl.fi/ole-se-aikuinen-jota-tarvitsit-kun-olit-lapsi-ja-nuori/>
- Purjo, T., (2013). *Mitä kasvatusta voisi olla?*. https://www.academia.edu/3824254/Mit%C3%A4_kasvatusta_voisi_olla
- Räihä, J. (21.1.2022). *Asiantuntija-artikkeli: Lasten ja nuorten konfliktit*. Nemova. <https://www.nemova.fi/asiantuntija-artikkeli-lasten-ja-nuorten-konfliktit/>.
- Sandell, M., Airikka, M., & Björkstén, T. (12.11.2018). *Jättitutkimus: Neljä riskiä, jotka ennustavat nuorelle huonoa tulevaisuutta* [sähköinen tietoaaineisto]. Yle. <https://yle.fi/a/3-10496132>
- Seong, J. (2.4.2024). *Maslow's Hierarchy of Needs* [valokuva]. Verywellmind. <https://www.verywellmind.com/what-is-maslows-hierarchy-of-needs-4136760>
- Sinkkonen, J. (2008). *Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun*. WSOY.
- Sinkkonen, J. (2012). *Nuoruusikä: Miten lapsesta tulee nuori aikuinen?* WSOY.
- Sinkkonen, J. (2018). *Kiintymyssuhteet elämänkaareissa*. Duodecim.
- Sinkkonen, J. (2020). *Onnellinen lapsi*. WSOY.

- Sinkkonen, J., & Tervonen-Arnkil, K. (2015). *Lapsi uusissa oloissa*. Duodecim.
- Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalian koulutuksen verkosto (SOAMK). (2024). *Sosiaalian tutkinnot, kompetenssit ja suositukset*.
<https://www.sosiaalianamkverkosto.fi/sosiaalian-tutkinnot-ja-kompetenssit/>
- Suomen perustuslaki 731/1999. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Sydänliitto. (10.4.2024). *Lasten ruokailu*. <https://sydan.fi/fakta/lasten-ruokailu/>
- Talala, M. (2019). *Psyykkisesti oireileva oppilas*. PS-Kustannus.
- TAT. (10.8.2020). *Lukion vetovoima on ylivoimainen, vanhemmilla iso vaikutus valinnoissa*.
<https://www.sttinfo.fi/tiedote/69885984/tat-lukion-vetovoima-on-ylivoimainen-vanhemmilla-iso-vaikutus-valinnoissa?publisherId=66144441>
- Terveiden ja hyvinvoinninlaitos (THL). (7.12.2023). *Kiintymyssuhteen merkitys ja sen tukeminen*. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/vammaispalvelujen-kasikirja/vammaisuus-yhteiskunnassa/vammainen-henkilo-vanhempänä/kiintymyssuhteen-merkitys-ja-sen-tukeminen>
- Terveyskirjasto. (14.2.2024). *Kiintymyssuhteet ja kiintymyssuhdemallit*.
<https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01359>
- Terveyskylä. (30.9.2021). *Mikä on kiintymyssuhde ja miten se syntyy?*
<https://www.terveyskyla.fi/naistalo/raskaus/raskauden-tuomat-muutokset-ja-yleiset-huolenaiheet/tunteet-ja-mieli-raskauden-aikana/mika-on-kiintymyssuhde-ja-miten-se-syntyy>
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Turkka, H., & Saarholm, J. (2021). *Lasten ja nuorten konfliktit: opas haastavien ristiriitojen ratkaisemiseen*. PS-Kustannus.
- Tusla. (i.a.). Research tools. *Qualitative research methods*.
<https://www.tusla.ie/research/tusla-research-office/research-tools/qualitative-research-methods/>
- Uusikangas, S. (3.10.2023). *Miksi nuorten pahoinvoinnista pitää puhua, vaikka moni nuori voi ihan hyvin?* Nuorisola. <https://nuorisola.fi/blogit/silja-uusikangas-miksi-nuorten-pahoinvoinnista-pitaa-puhua-vaikka-moni-nuori-voi-ihan-hyvin/>
- Valkonen, N. (31.10.2022). *Miten lapsuuden trauma voi näkyä aikuisena? Psykoterapeutti kertoo – ja nimeää kaksi ratkaisevaa asiaa lapsuudesta*. Menaiset.
<https://www.is.fi/menaiset/hyva-fiilis/art-2000009145407.html>

Verywellmind. (2.4.2024). *Maslow's hierarchy of needs*. <https://www.verywellmind.com/what-is-maslows-hierarchy-of-needs-4136760>

Viljanmaa, J. (2017). *Mitä minä teen tämän teinin kanssa*. Minerva

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

Ylitalo, P., & Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä. (2011). *Roolikartta vanhemmuuden, parisuhteen ja itsenäistymisen tueksi*. Suomen kuntaliitto; Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä.

LIITTEET

Liite 1. Webropol-kysely

Liite 2. Nuorten näkemyksiä turvallisesta aikuisesta

Liite 1. Webropol-kysely

Mitä turvallinen aikuinen merkitsee sinulle?

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Moikka! Olemme kaksi sosionomiopiskelijää ja teemme opinnäytetyötä Seinäjoen ammatti-
korkeakoulussa siitä, millainen on nuorten mielestä turvallinen aikuinen ja miten turvallinen
aikuinen vaikuttaa nuoren arkeen. Kyselyyn vastaamalla saamme tietoa ja aineistoa opin-
näytetyöhömmme. Nuorten näkemykset ovat opinnäytetyömme kannalta arvokasta tietoa.
Opinnäytetyömme tarkoituksena on herätellä nuorten kanssa toimivia aikuisia heidän mer-
kityksestään ja asemastaan nuorten arjessa.

Kyselyyn vastaaminen vie keskimäärin 5–20 minuuttia. Kysely toteutetaan anonyymisti.
Kiitos vastauksista jo etukäteen.

Tietosuojaseloste

1. Ikä *

- 15
- 16
- 17 tai vanhempi

2. Sukupuoli*

- Nainen
- Mies
- Muu
- En halua kertoa

3. Elämäntilanne *

- Oppilas
- Työelämässä

4. Millaisessa perheessä asut?

5. Kerro omin sanoin, millainen on mielestäsi turvallinen aikuinen? *

6. Kuvaile omin sanoin, millainen on mielestäsi turvaton aikuinen? *

7. Miten turvallisen aikuisen läsnäolo vaikuttaa arkeesi? *

8. Tähän kommenttikenttään voit halutessasi kommentoida edellisiä vastauksiasi.

9. Missä olet kohdannut turvallisia aikuisia? Voit valita useamman.

- Koulu
- Harrastukset
- Nuorisolle tarkoitettut tilat
- Lähipiiri
- Terveystieteiden/terveyskeskus
- Työpaikka
- Perhe
- Muualla, missä?
- En ole kohdannut turvallista aikuista

10. Kuinka monta turvallista aikuista sinulla on arjessasi?

- 1–2

- 3–4
- 5+
- Ei yhtään

11. Kuka on sinulle turvallinen aikuinen, voit valita useamman*

- Äiti
- Isä
- Isovanhempi
- Kummisetä/Kummitäti
- Opettaja/Kuraattori/Opinto-ohjaaja
- Nuorisotyöntekijä
- Valmentaja
- Joku muu, kuka

12. Lisääkö aikuisen asettamat rajat turvallisuuden tunnetta? *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

13. Halutessasi voit kommentoida edellistä vastausta.

14. Mitkä seuraavista kuvaavat parhaiten sitä, miten turvallinen aikuinen vaikuttaa arkeesi? *

- Auttaa minua käsittelemään tunteitani
- Ohjaa päätöksenteossa
- On joku, johon voin aina luottaa
- Aikuisella ei ole arjessani merkillistä vaikutusta.
- En osaa sanoa
- Antaa neuvoja arkisissa asioissa
- On joku, jolle voin kertoa murheistani
- Huolehtii, että perusoikeuteni täyttyvät (ruoka, vaatteet, hygienia yms.)
- Joku muu, mikä?

15. Tähän kommenttikenttään voit halutessasi kommentoida edellisiä vastauksiasi.

16. Miten tärkeänä pidät sitä, että sinulla on turvallinen aikuinen elämässäsi? *

0 En lainkaan

Erittäin tärkeänä 10

17. Onko sinulla ollut tilanteita, joissa turvallisen aikuisen tuki on ollut sinulle erityisen tärkeää? *

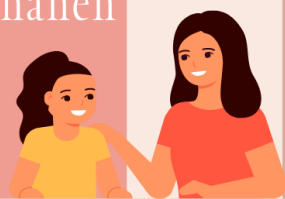
- Kyllä
- Ei

18. Voit halutessasi kertoa, millaisia tilanteita ne ovat olleet

Liite 2. Nuorten näkemyksiä turvallisesta aikuisesta

Nuorten näkemyksiä turvallisesta aikuisesta

Ymmärtää nuorta ja osaa sopeutua hänen iän mukaan

Sellainen johon voi luottaa.
Ei jaa asioita eteenpäin.

Kuuntelevainen, neuvoo ja auttaa tarvittaessa

Tsemppaa, rohkaisee ja tukee stressaavissa ja vaikeissa tilanteissa

Sellainen, jolle voi puhua kaikesta. Kertoa huolista ja murheista ilman että hän suuttuu

Tekee elämästä turvallisempaa ja mukavaa

On kokoajan sellainen olo että on turvassa, eikä tarvitse pelätä mitään

Sellainen, jonka seurassa tuntee olonsa nähdyksi ja kuulluksi

